بسم الله الرحمن الرحيم

چمتو کوونکي: پوهندوی محمود (ساپی) او پوهنمل محمد آقا (شېرزاد)
کمپوز او ډیزاین: رفیع الله (ستانکزی)

د لوړو زده کړو وزارت
کابل د ښوونې او روزنې پوهنتون
ژبو او ادبیاتو پوهنځی
پښتو څانګه

د ژبې د تدریس اصول

کابل ۱۳۸۶ لمریز
www.khost-web.Net

دموضوعاتو لړلیک

سریز

دتدریس اصول او میتود (Teaching Methods)

دمیتود تعریف او پیژندنه

په ښوونکي باندې متمرکز میتود یا عنعنوي میتودونه (Teachers Oriented Method)

په زده کوونکو باندې متمرکز میتودون (Students Oriented Method)

دمیتودونو ډولونه:

۱.دوینا یا لکچر میتود (Lecture Method)

۲.دسوال او ځواب میتود (Question & Answer Method)

۳ـ مباحثې یا مناقشې میتود
(Discussion Method)

۴ـ انکشافي میتود (Discovery Method)

۵ـ عملي یا نمایشي میتود
(Demonstration Method)

۶ـ تکرار او تمرین میتود (Repetition & Practicing Method)

د تدریس ځانګړي (اختصاصي) میتودونه

دژبې د تدریس میتود

د ژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه (مهارتونه)

الف: دژبې لومړی تکړه توب اوریدل

داوریدلو (غوږنیولو) هدفونه

داوریدلو لپاره څو وړاندیزونه

دغوږ نه نیولو علتونه

دیو ښه اوریدونکي خواص

ب۔ دخبرې کول یا غږیدلو تکړه توب

دغږیدلو دتکړه توب هدفونه

دخبرو کولو تکړه توب

دخبرو کولو لپاره څولارې

دتیلفون دا ستعمال طریقه

دراپور ویلو طرز

دداستان یا ناول ویل

دداستان لیکلو غوره ټکي

په خپل مینځ کې خبرې اترې یا غیررسمي

خبرې او ورځینې محاوره

ج۔ دلوستلو تکړه توب

یو ښه لوستونکی څوک دی ؟

په لومړنیو زده کړوکې دلوستلو پړاوونه

۱۔ دتوجه او ذوق رابلل

۲ـ د پټې خولې لوستل
۳ـ په لوړ اواز لوستل
دلوستلو لپاره تیاری
دلوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي؟
څنګه یو ښوونکی دزده کوونکو دلوستلو
تیزوالي ته پرمختګ ورکولای شي؟
د ـ دلیکلو تکړه توب
په عامه توګه دلیکلو ډولونه
۱ـ تقلیدي لیکنه
۲ـ ابتکاري یا نوښتي لیکنه
په زده کوونکو کې دلیکلو د تکړه توب
پیاوړتیا
دلیکلو لپاره ځینې تمرینونه

تدریسي پلانونه:

د پلان لغوي او اصطلاحي پېژندنه

طویل المدت پلان

د کلنې تقریبي پلان طرحه او ترتیب

د کلنې تقریبي تدریسي پلان فورمه

میاشتنی موضوعي تقریبي پلان

د میاشتني تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

یو ساعته درسي پلان

د یوه درسي پلان اهمیت او ضرورت

د یوه درسي پلان په طرح کولو کې سم ټکي

د درسي پلان څخه مخکې وړاندوینه

د یو ښه درسي پلان اساسي برخې

سریزه

ښوونه اوروزنه دوه مترافې کلمې نه،بلکې دوه بیلې کلمې دي چې د مفهوم له مخې سره ډیرې نږدې یو دبل لازم او ملزو دي.په خبرو کې دښوونې کلمه دروزنې څخه مخکې اخستل کیږي اما په عمل کې روزنه تر ښوونې دمخه ده. دمانا له مخې روزنه ډیره پراخه مانا لري او ښونه یې جز ده.دلغوي مانا له مخې ښوونه یو چاته دپوهې هنر یادولو زده کولو ته وایي.
او دروزنې مهمه دنده دانسان دمختلفو جنبو(جمسي،فکري ،اجتماعي،دیني،رواني،) اونوروده او اداره ده.

نوويلاى شو چې: ښوونه او روزنه د هغو تغيراتو ،ودې او پرمختګ څخه عبارت دى چې دانسان په جسمي ،اجتماعي،رواني ،تحقيقي،مفکورو او فني تګړه توبونو کې راوځي.
څرنګه چې د تدريس ښوونه او د تدريس تجربې دښوونکي د مسلکي معلوماتو په لړکې مهم عنصرونه قبول شوي او دننيو ښوونځيو اساسي هدف د ذهني،جمسي،احساساتي،او ټولنيزې روزنې څخه عبارت دى. ددې لپاره چې دغه هدفونه مو په لاس راوړي وي ښه به داوې چې ښاغلى ښوونکى دښوونځيو د سيستم او د تدريس دنورو لارو چارو سره اشنا شي.
دغه لکچرنوټ دلږ وخت لپاره تهيه شوى.
خو هغه څه چې دښوونکي لپاره په ځانګړې توګه دهغو ښوونکو لپاره چې په ښوونځيو کې دژبې

تدريس نده په غاړه لري ضروري دی په دې لکچر
نوپ کې ځای ورکړ شوی. په پیل کې په پخواني
عنعنوي تدريسي ميتود (په ښونکي متمرکز
ميتود) باندې رڼا اچول شوې وروسې په
معاصرو ميتودونو ډولونه ،څېړل شوي او دهر
ميتود ګټې او نميګړتياوې په ګوته شوي دي.
په دوهم پړاو کې دژبې د تدريس په ځانګړو
ميتودنو او دژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه په
تفصيل سره بيان شوي او په پای کې په تدريسي
پلانونو باندې چې د ښوونکي لپاره يې زده کړه
او درلودل لازمي شرط ګڼل کيږي د نمونې سره
وړاندې شوي دي ،هيله ده چې ستاسو ښوونکو
لپاره د استفادې وړو ګرځي. په
درنښت

پوهنيار محمد اقا شيرزاد

د تدریس اصول او میتود
Teaching Methods

میتود یو نانی اصطلاح ده چې له
دوو کلمو میتا(**Meta**) هودوس(**Hodes**)
څخه یې ترکیب موندلی دی.
چې میتا د (دننه، په مینځ کې او ددوام) ماناوې
لري او هودوس د (لار) په مانا دی.
په عنعنوي توګه میتود هغه جوته شوې ، ډاډمنه
او لنډه لار ده چې خلک پرې تللي وي او دوې

کولای شي چې هدف ته پرې ځان ژر تر ژره ورسوي.
که څوک وغواړي په کار فعالیت یا موضوع کې بریالیتوب لاس ته راوړي نو باید چې د کار او موضوع د سرته رسول په اړه داسې لارې چارې غوره کړي چې د سرته رسولو په بهیر کې له ستونزو او خنډونو سره مخامخ نه شي ، د موضوع د سرته رسولو په اړه مطلوبې او مثبتې نتیجې لاس ته رواړل غوره او عاقلانه میتود غواړي.
دا لارې چارې چې د یوه هدف د تر لاسه کولو له پاره کارول کیږي ، میتود نومیږي.
د تدریس میتودونه هم همداسې منطقي او منظمې لارې او چارې دي چې ښوونکی د هغې په کارولو سره خپل درسي بهیر په ټولګي کښې

پرمخ وړي او غواړي چې دی او زده کوونکي يې په ډاډمنه ، اغزمنه او آسانه توګه د درس هدفونه لاس ته راوړي.

ښوونکی بايد د درس د بهير اغيز منتوب له پاره په تدريس فعاليتونو کې غوره ميتودونه وکاروي ، څو زده کوونکو ته زده کړه مانا داره او هدفمنده شي او دوی وکولای شي له زده کړي څخه دورځني ژوند په بيلابيلو اړخونو کې ګټه واخلي.

د تدريس يو ښه ميتود هغه دی چې له ښوونکو او زده کوونکو دواړو سره په اغيزمنه توګه مرسته وکړي تر څو ژر تر ژره دوی د درس هدفونو ته ورسوي. همدا راز چيرې چې د درس يو نوی براو راځي ښوونکی بايد پدې وپوهيږي او له ځانه سره سمدستي پريکړه وکړي چې د

کوم میتود کارول پدې څانګړې پړاو کې ترټولو ورکار دی او درسي فعالیتونو څرنګوالی د کوم میتود غوره کولو غوښتنه کوي.

په عمومي ډول درسي میتودونه په دوو برخو ویشل کیږي:

چې یو یې په ښوونکو باندې متمرکز عنعنوي میتودونه (Teacher Oriented Method) او بل یې په زده کوونکو باندې یې په زده کوونکو باندې متمرکز یا شاګرد محوري یا نوې میتودونه

(Students Oriented Method) دي.

ددې دواړو عمومي میتودونو ځانګړتیاوې دادي:

الف-په ښوونکو باندې متمرکز یا عنعنوي میتودونه:

دا هغه میتودونه دي چې ښوونکي د درسي فعالیتونو په بهیر کې د زده کوونکو په پرتله ډیر فعال دي او زیاتره درسي فعالیتونه پخپله ښوونکي سرته رسوي او ښونکی د دې فعالیتونو د مرکز په توګه پیژندل کیږي.
د دې میتودونو یوه ځانګړتیا داده چې په تدریس کې یوازې ښوونکي خبري کوي ، خو زده کوونکي چپ او ارامه ناست وي او د ښوونکي خواته ګوري او په آرامه غوږ ورته نیسي. د دې میتودونو پکارولو سره ښوونکی په یوه اړخیزه توګه درس ورکوي او زده کوونکي په درسي بهیر کې د ننداره چي په حیث غیر فعال ناست وي. د دې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي په غیر فعاله توګه زده کړه کوي د دې میتودونو او اصولو له مخې پخوا به داسې فکر کیده چې

ښايي په درسي چاپيريال کې د ښوونکي
يو اځنۍ دنده داده چې درسي مفهومونه او
مطلبونه زده کوونکو ته وليږدوي او د ټولګې
فضا ارمه وساتي ددې اصولو له مخې ښوونکي
به هيڅکله د زده کوونکو استعدادونه
،شخصيت او ددوی د ژوندانه اړتياوو او
غوښتنو ته ارزښت نه ورکاوه او له زده کوونکو
سره به ديو حاکم او مامور يا محکوم په څير
اړيکې وي. د ښوونکي له نظره به ډير با
استعداده او پوه زده کوونکی هغه وو چې په
درسي بهير کې د ټولګي په کونج کښي غلی او
ارامه ناست او ډيرې لږې خبرې به يې کولې.

په درسي بهير کې ددې ميتودونو ځانګړتياوې
دادي:

۱.ښوونکی په هر څه پوهیږي ،خو زده کوونکي په هیڅ نه پوهیږي.
۲.ښوونکی خبرې کوي او زده کوونکی په ځیر ورته ګوري.
۳.ښوونکی هر درسي فعالیت په خپله خوښه ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکنې پلې کوي او زده کوونکې یې مني.
۴.ښوونکی په خپله د زده کړې د بهیر عوامل او فاعل دی خو زده کوونکي یوازې وسیلې او شیان دي.
۵.د ښوونکی په نظر د زده کوونکو ذهن د خالي لوخي په څیر وي چې باید ددوی له خوا ډک کړای شي.

۶ـ ښوونکی د پوهولو اوراپوهولو په ځای سپارښتنې ورکوي ، خو زده کوونکي پرته له څنډه منې ، پرته له فکره له عادت له مخې زده کړه کوي او حافظې ته یې سپاري او په دې ډول مطلبونه تکراروي.

۷ـ زده کړه په یوه اړخیزه توګه سرته رسیږي ، یوازې هغو زده کوونکو ته چې پیاوړې حافظې لري د زده کړې شرایط برابرېږي اونورو زده کوونکو ته چې حافظې دومره قوي نه وي هغوی ته د فکر کولو بحث او مناقشه او په درسي موضوعاتو باندې د پوهیدلو وړ شرایط نه رامنځ کیږي.

ب ـ په زده کوونکو متمرکز یا نوې میتودونه:

د ښوونې او او روزنې داوسنيو نظريو او د
تدريس د نويو ميتودونو او اصولو له نظره د
دريس په بهير کې زده کوونکي د درسي
فعاليتونو د محور اومرکز په توګه پيژندل
کيږي چې له خپلو ښوونکو سره اړوندې اړيکې
لري. دا هغه ميتودونه وي چې د درسي بهير په
فعاليتونو کې د ښوونکي پر ځای زده کوونکي
ډير فعال وي او د درسي فعاليتونو د چورليز او
منځي په توګه پيژندل کيږي د دې ميتودونو په
کارول سره زياتره په درسي فعاليتونو کې زده
کوونکي برخه اخلي او ښوونکی د لارښود دنده
سرته رسوي همداراز د دې ميتودونو په کارولو
سره زده کوونکو ته ګډې زده
کړې(**Participatory Learning**) شرايط

برابرېږي او ددې ځاني خپلواکې زده کړې ته
چمتو او هڅول کيږي.
په زده کوونکو باندې متمرکز ميتودونه زياتره د
لومړنيو زده کړو په درسی ټولګيو کې کارول
کيږي چې د زده کړې په بهير کې اغيزمنتوب يې
ددې دورې ماشومانو ته ګټور دی ښوونکی بايد
ددې ميتودونو په کارولو سره زده کوونکي
ګډې او اشتراکي زده کړې ته وهڅوي او دوې ته
دفعالې او هدفمندې زده کړې وړ شرايط برابر
کړي ترڅو دوی وکولای شي په درسي مطلبونو
او موضوعاتو باندې ژر فکر وکړي. په ډليزه
توګه د نورو سره يوځای په ګډه يوې واحدې
پريکړې ته سره ورسيږي او خپلې پوهې او
تجربې له نورو سره شريکې کړي.

په ګډه او اشتراکي زده کړه کې د ټولګي ټولو
زده کوونکو ته په یوه موضوع یا مطلب باندې د
فکر کولو ، قضاوت کولو او دلیل ویلو شرایط
برابرېږي او دوی کولای شي چې نه یوازې خپلې
پوهې او تجربې نورو ته ولېږدوي بلکې د نورو د
پوهې او تجربو څخه هم ګټه واخلي. هر
ښوونکی باید دې خبره ته جدي پاملرنه وکړي
چې اشتراکي او بامفهمه زده کړه د ماشومانو په
ټولګیو په تیره بیا د لومړنیو د زده کوونکو په
ټولګیو کې ضروري دي. ماشومان د روزنیزو
ډلیزو لوبو او نورو ډلیزو درسي فعالیتونو له
لارې آسانه زده کړه کوي او پدې ډول غواړې چې
خپله ډله کې نورو ته ځان د خبرو کولو ، دلیل
ویلو او سم قضاوت کولو له لارې وروپیژني. په
ټولګیو کې د ماشامانو فعالول او دوی ته د سم

فکر کولو ، خبرې کولو او دلیل ویلو شرایط برابرول ډېرې ګټې لري چې باید د درس په بهیر کې په پام کې ونیول شي. لنډه دا چې په زده کوونکو باندې متمرکزاو یا نویو درسي میتودونو ښېګڼې او ځانګړتیاوې دادي:

۱۔ښوونکی د دې میتودنو د کارولو په ترځ کې د لارښود دنده پر غاړه لري او زده کوونکي د درس په بهیر کې خپل معلومات لیږدوي او خپل فکرونه او نظریې څرګندوي.

۲۔ د تدریس بهیر ځانګړې عملي بڼه لري او د زده کړې د موضوع په پوهیدلو او پلي کولو باندې زور اچول کیږي او د درسي موضوعاتو حفظ کول په دویم پړاو کې ځای نیسي.

۳۔ د ښوونکی درسي بهیر د علمي فعالیتونو ، تصویرونو اونورو فعاله ډلیزو فعالیتونو پر

بنسټ پرمخ ځي او زده کوونکي په فعاله توګه په درس کې برخه اخلي.
۴-ښوونکی خپل درس د درسي پلان له مخې پلی کوي او د درس په بهیر کې له درسي مرستندویه موادو څخه ګټه اخلي.
۵-د زده کوونکو ترمینځ د درس په بهیر کې د موضوعاګانو په اړه یو او بل ته د فکرونو ،نظریو او تجربو د لیږدولو په زړه پورې چاپیریال رامینځ ته کیږي.
۶-زده کړه مانا داره، هدفمنده او اشتراکي ګرځي .
۷-زده کوونکي د تدریس په بهیر کې فعال وي او درسي فعالیتونه له خپلې خوښې سره سم په شوق سره سرته رسوي.

۸ـ ګوښه ګیر او کمزوریو زده کوونکو ته په خپله ډله کې د نظر دبیانولو ، خبرې کولو او نورو ته د ځان پیژندلو وړ شرایط برابرېږي.

د یادولو وړ ده چې تدریس خورا زیات میتودونه لري. چې ښوونکی له هغې څخه د درسي بهیر د پیاوړتیا او اغیزمنتوب له پاره ګټه اخلي

خو کوم میتودونه چې ښوونکی کولای شي چې د درس په بیلا بیلو پړاوونو کې د زده کوونکو د هدفمندی او مانا داره زده کړې له پاره ور څخه کار و خلي په لاندې ډول دي:

۱ـ د وینا یا لکچر میتود (**Lecture Method**)

۲ـ د سوال او ځواب میتود (**Question and Answer Method**)

۳-مباحثې يا مناقشې ميتود (Discussion Method)

۴-انكشافي ميتود (Discovery Method)

۵-عملي يانمايشي ميتود (Demonstration Method)

۶-تکراراو تمرين ميتود (Repeat ion and Producing Method)

دوينا يا لکچر ميتود (Lecture Method)

د يوې درسي موضوع تشريح کول د ښوونکي د تکړه توبونو (مهارتونو) او مسلکي پوهې يوه مهمه برخه ده. هر ښوونکی بايد پرخپل درسي مضمون يا درسي موضوع باندې په بشپړه توګه برلاسی وي.

د وينا يا لکچر ميتود کارول داسې وي چې ښوونکی د ټولګي مخې ته درېږي او درسي موضوع په لنډه توګه زده کوونکو ته تشريح کوي او دزده کوونکو سره په ګډه پرې غږېږي. دا ميتود په هغه وخت اغيزمن بهير وګڼل شي چې ښوونکی د درس لومړني او بنسټيزې مسلې او موضوعګانې تشريح کړي او د درسي بهير نور فعاليتونه زده کوونکو ته پرېږدي چې د درس د موضوع په اړه فکر او خبرې پرې وکړي او خپلې نظريې او تجربې يو او بل ته دليږدوي. د

هر درس د تدریس لپاره درې پړاوونه ټاکل شوي دي:
الف۔ د درس لپاره د چمتوالي پړاو.
ب۔ د درس په موضوع باندې د کار کولو پړاو .
ج۔ د د درس لنډیز، پایله او ارزونه.
د لکچر له میتود څخه د زیاتره دلوړو زده کړو په درسي ټولګیو کې کار اخیستل کیږي، ځکه چې ښوونکی باید په لږ وخت کې ډیر درسي معلومات زده کوونکو ته زده کړي او ولیږیدي.
د وینا یا لکچر میتود په کارولو کې ښوونکی باید لاندې ټکوته پام کې ونیسي:
۱۔ د زده کوونکو د پوهې او سویې سره سم خبرې وکړي، په خبرو کې د درس په موضوع څخه لیرې لاړ نشي او په بیځایه خبرو او تشریحاتو وخت تیر نه کړي.

۲ـ د درس په بهیر کې خپلې بنسټیزې دندې وپیژنې او د درس د هدفونو په پام کې نیولو سره خبرې وکړې.

۳ـ د درس په موضوع باندې ترهغه زیات وپوهیږې چې په درسي متن کې راغلي وي.

۴ـ دلکچر پر مهال د ټولګي زده کوونکي له پامه ونه غورځوې او دوی ته د نظریو د څرګندولو اوخبرې کولو چاپیریال برابر کړې.

۵ـ د زده کوونکو نظریې او تجربې دې له خپلې تشریح سره یو ځای کړې ، خبرې او فعالیتونه دې زده کوونکو ته پریږدې.

۶ـ د درسي موضوع هره برخه چې ډیر ارزښت لري په هماغه مطلب او موضوع باندې خبرې وکړې او سم یې تشریح کړې.

۷ـ د درس د تشریح پر مهال ځای پر ځای ونه دریږي بلکې خپل ځایونه دې بدل کړي څو چې د ټولوزده کوونکو سره یې اړیکې ټینګې شي. غږ یې کله جګ کله ټیټ یا نرم وي په څرګند ډول واوریدل شي د درس په بهیر کې د ښوونکو اشارې، کنایې او حرکتونه کولای شي چې تشریح ژوندی وساتي او درس زده کوونکو ته د لچسپه کړي.
۹ـ لنډې خبرې وکړي او زیاتې خبرې دې زده کوونکو ته پریږدي چې په داسې موضوعګانو بحث او مناقشه وکړي ترڅو د خبرې کولو، نظریو څرګندولو او فکر کولو په زړه پورې چاپیریال برابر شي.

د سوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)

سوال او ځواب نه یوازې دارزیابي یوه غوره ، لاره ده بلکې په درسي بهیر کې د ښوونکو لپاره ډیر اغیزمن او ګټور درسي میتود هم دی.
ښوونکي کولای شي د درسي بهیر په پولو پړاوونو او فعالیتونو کې ترې ګټه واخلي.
ښایې چې د تدریس پر مهال ځینې زده کوونکي د ښوونکو په خبرو یا مطلب پوه نه شي او د درس مطلب او مفهوم ورته مبهم او پیچلې پاتې وي ، په دې ډول په درسي مطلب او مفهوم باندې پوهیدل او د درس د موضوع په اړه پوره معلومات تر لاسه کول د سوال او ځواب د میتود په کارولو سره ډیر ښه تر سره کیدای شي . دا خبره هم په پام کې ونیول شي چې سوال باید لنډ او

روښانه وي تر څو چې د زده کوونکي د ځواب ورکولو پر مهال دوخت د ضايع کيدو او نورو حاشيه له ديو څخه ډډه وکړي.

د سوال او ځواب ميتود ښګينې
۱-زده کوونکو ته د مفاهيمو او مطالبو د ليک په لړکې څه شی مبهم نه پاتې کيږی.
۲-د پخوانيو نيمګړيو او ناسمو معلوماتو د بشپړولو او تصحيح امکان مسير کيږي.
۳-له هغو ځوابونو څخه چې د پوښتونکو (ښوونکو) سوالونو ته ورکول کيږي د ټولګي نور زده کوونکي ترې ګټه اخلي او د خپلو معلوماتو لمن پرې پراخوي.

۴- د زده کوونکو د جرت احساس پیاوړی کیږي اونورو زده کړو ته یې هڅوي او په دی توګه په دوی کې د فکر کولو او دلیل ویلو توان غښتلی کیږي.

۵- په درسي بهیر کې هر زده کوونکي ته د ګډې زده کړې چا پیریال برابریږي او په دې توګه بې پروا ، بې علاقې او بې جراته زده کوونکي په کار لویږي او په درس کې برخه اخلي.

۶- ښوونکو ته د زده کوونکو د زده کړې پرمختګ قدم په قدم څرګندیږي.

۷- ښوونکي ته دزده کوونکو استعدادونه څرګندیږي او د کمزوره زده کوونکو د درسي ستونزو لپاره د حل لارې چارې پیدا کیږي او په دې توګه ښوونکی خپل درس آسانه کوي.

۸ـد زده کونکو د بیان او افادې مهارتونه پیاوړي کیږي

۹ـزده کوونکو ته سوال کول او ځواب ورکولو ، ادب او لارې چارې څرګندیږي او پدې پوهیږي چې څه وخت پوښتنه وکړي او کوم وخت څه ډول ځواب ورکړي.

د سوال کولو لارې چارې

د سوال کولو په مهال باید لاندې سپارښتنې په پام کې ونیول شي:

۱ـسوال باید داسې مطرح نه شي چې ځواب یې «هو» یا «نه» وي. سوال باید زده کوونکي فکر کولو ته وهڅوي.

۲ـسوال باید ځانګړی هدف تعقیب کړي او یا هدف وي.

۳ـسوال باید د زده کوونکو د سویې ، پوهې او عمر سره مناسب وي.
۴ـسوال باید حفظي معلومات ونه سنجوي.
۵ـسوال باید یوه پوښتنه ولري ، دیوه سوال په دننه کې ډیرې نورې بې اړیکې پوښتنې مطرح کول ښه کار نه دی.
۶ـد سوال څخه وروسته زده کوونکو ته باید د فکر کولو وخت ورکړی شي چې ځواب وواییي.
۷ـپه سوال باید ځواب نغښتی نه وي او یا سوال باید پخپله ځواب نه وي.
۸ـهڅه باید وشي چې ټول زده کوونکي د سوالونو په ځوابونو کې برخه واخلي.
۹ـزده کوونکي باید د ښوونکي له خوا ځواب ویلو او پوښتنو کولو لپاره وهڅول شي او زده

کوونکو ته ډاډ ورکړ شي چې د هر چا پوښتنه په خپل ځای کې د ارزښت وړ ده.

۱۰- که سوال بیا هم پیچلی وي د هغې په اړه ډیر مثالونه ورکړ شي ، یا که چیر ځوابونه جامع او هر اړخیز ځواب ولري او دزده کوونکو له پاره د درک او هغه وړ نه وي نو هغه سوال دې په څو برخو وویشل شي څو د برخه ایزو پوښتنو او ځوابونو په ترڅ کې موضوع روښانه شي.

۱۱- ښوونکي د زده کوونکو د ځوابونو پر مهال باید بې تفاوته پاتې نه شي ، زده کوونکي باید وپوهیږي چې ځواب یې سم وي یا ناسم.

۱۲- ښوونکی باید دزده کوونکو د پرلپسې یا زیاتو سوالونو په برخه کې بې حوصلې نه شي ، بلکې هغه زده کوونکي چې زیاتې پوښتنې کوي او ځوابونه وایې تقدیر شي.

مباحثې یامناقشې میتود Discussion Method

د سوال او ځواب او مباحثې میتود ترمنځ نژدې اړیکې موجودې دي.

په مباحثه کښې د استدلال د نظریو د لیږدولو له لارې زده کوونکې په درسي بهیر کښې فعال ساتل کیږي او په دې ډول ټولو زده کوونکو ته د درسي ټاکلې موضوعګانو په آړه د خبرې کولو او د نظریو د اظهارولو او څرګندولو په زړه پورې شرایط برابر وي.

د مباحثې او مناقشې د میتود لاربد ټولګې اکثرو زده کوونکو ته ډیر معلومات ورکول کیږي او دوی پخپله د بحث او مناقشې د فعالو غړو په توګه د فعالیتونو د چورلیز(مرکز) په

توګه په درسي موضوع باندې کارکوي او خپلې پوهې او معلومات يو او بل ته ليږدوي.
ددې ميتود په کارولو سره زياتره ښوونکي د بحث د لارښووني دنده پرغاړه لري.

دلوست پلان

ښوونځی:-------------
موضوع:----------
ټولګی:---------------
ساعت:--------
ښوونکی:--------------
د زده کوونکوشمير:--
مضون:---------------
وخت او نيټه:----

هدفونه	درسي مواد او ميتودونه	د لوست د تطبيق مرحلې او	ارزيابي نتيجه او	د پلان تغير او وړانديزونه

		فعالیتونه	کورنی دنده	
الف: اصلي یا اساسي هدف: د خدای(ج) رضا حاصلول ب: عمومي هدفونه: د ژبې د څلورو وده او انکشاف اوریدل، خبري کول ، لوستل او	الف: تخته ،تخته پاک، .تباشیر، کتاب ،تصویر ،چارټ،فلش کارټ،فلیزي تخته، ب: درسي اصول او میتودونه ، نمایشي میتودونه ،سمعي او بصري میتودونه	الف: لوست پیل د سلام په اچول تولګي ته داخلیدل ، د احوال پوښتنه کول ، د تولګي تنظیم ، د کورنی دندي کتل ، د حاضری اخیستل. د تیر درس ارزیابي: د نوي او زوړ	الف: دنوي درس ارزیابي قرانکریم د چا کتاب دی ؟ قرانکریم د چا په واسطه سره په حضرت محمد «ص» نازل شوی	الف: د پلان تغیر ب: مشکلات ج: غوښتني او وړاندیزونه د نوي او راتلونکي لوستلپاره

لیکل ج:خصوصي هدفونه: د شاګردانو پوهیدل د قران شریف په مفهوم باندې او شاګردان وکولای شي چې نوموړی درس ولولي او ویې لیکي	، سوال او ځواب میتود ، ګروه یې میتود	درس ترمینځ پیدا کول او د نوي درس لپاره انګیزه تولیدول ب: د نوي د رس قدمونه او فعالیتونه د ښوونکي او زده کوونکي له خوا . د نوي درس عنوان، د توري تختې پرمخ لیکل او نوې درس د (بسم الله الرحمن	دی؟ ب: دلوست نتیجه ج: کورنۍ دنده نوموړی درس په کورکي ولول اوودوه ځله یې په کتابچو کي ولیکي	

		الرحيم) په ويلو شروع کول. د ښوونکي په واسطه سره درس د چارټ له مخې لوستل او بیا په شاګردانو تکرارول بیا د کتاب له مخې لوستل بیا په شاګردانو باندې د فلش کارتونو استعمال او		

		ګروه يې فعاليت د هغې په واسطې سره اجرا کول ، د کوچنيو کارتونو استعمال د فلالين په تخته باندې او په شاګردانو باندې په توره تخته ليکل		

ترڅو د زده کوونکو تر مينځ د بحث موضوع اوږده نشي او بحث له خپلي اصلي موضوع بل

خو اته لاړ نشي او وخت په نورو خبرو ضایع نشي

.

د پام وړ ده چې هر مباحثه له یوې پوښتنې پیل او زده کوونکی د ځواب د پیدا کولو له پاره ځانګړې پریکړې او پایلې ته سره رسیږي. ښایي زده کوونکي کله کله مباحثه د انحراف لوري ته بوځي خو دا د ښوونکي د نده ده چې بیرته یې خپلې اصلي لارې ته راولي او پرې نه ږدي چې بحث او مناقشه له خپلې اصلي موضوع حارج او خت په بیهوده خبرو تیرشي. دا میتود په عادي حالاتو کې نظرنورو میتودونو ته ډیر وخت ته اړتیا لري نو ځکه ښوونکی باید دې خبرې ته پام وکړي او ټولې ستونزې مخکې له مخکې په خپل درسي پلان کې په نظر کې ونیسي.

دمباحثې اومناقشې میتود د تدریس دیو غوره میتود په توګه د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا لپاره ډیرې ګټې لري چې ځوینې دادي:

۱-په ټولګې کې د زده کوونکو او ښوونکو معلومات ، له دوارو خواوو څخه د تجربو د زیاتوالي له لارې اضافه کیږي.

۲-له درسي چاپیریال ، درسي موضوعګانو او د ټولګي د زده کوونکو د تجربو له لارې معلومات سره را ټولیږي.

۳-زده کوونکي په درسي موضوع باندې د فکر کولو او دلیل ویلو له پاره هڅول کیږي او ټولو زده کوونکو ته د ګډې د زده کړې چاپیریال برابریږي.

۴-په درسي موضوع باندې د زده کوونکو ژوره پوهه او معلومات ارزیابي کیږي.

دلوست د پلان فورمه

ښوونځی:---------

موضوع:---------

ټولګی:----------

ساعت:----------

ښوونکی:--------- د زده

کوونکو شمیر:-

مضمون:---------- وخت

او نیټه:-----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیراو وړاندیزونه
۱.اصلي اواساسي هدف: ۲. مضمو	۱.درسي مواد او لوازم - - - ۲.د تدریس	الف: د نوي لوست د پیل نه مخکې: د سلام اچولو نه وروسته	۱. ارزیابي - - - ۲. نتیجه	۱. مشکلات ۲. وړاندیزونه

ن عمومي هدف: ۳- دلوست خصوصي هدف؛	میتودونه او لاري چاري - - -	د زده کوونکو سره احوال پوښتنه د ټولګي تنظیم او حاضري اخستل- کورنۍ دنده کتل- د تیر	۳- کورنۍ دنده	- - -

		لوست پوښتنه د نوي او تير درس ترمينځ اړيکې- د نوي لوست معرفي کول د يوې انګيزې د قصې يا		

		پوښتني پواسطه دنوي لوست د پيل: ب:ـ د تدريس عملي جريان(دنوي لوست قدمونه او فعاليتو نه)		

		د ښوونکي فعاليتونه دزده کوونکی فعليتونه ۱- ۱- ۲- ۲-		

۵ـ ځینې موضوع ګانې چې د درسي پروګرام په محتوی کې نه وي راغلي په هغو موضوعګانو او مطلبونو باندې بحث کیږي ، او په دې ډول د بحث په موضوع په اړه د ټولو زده کوونکو پوهه، نظریې او تجربې څرګندیږي او د موضوع د اغیز منتوب په اړه نوي معلومات سره راټولیږي.

۶ـ د زده کوونکو ترمینځ ټولنیزې اړیکې ټینګیږي او په ټولګي کې د زه کوونکو لپاره د نظر د څرګندولو لارې چارې څرګندیږي او پدې توګه زده کوونکي په ټولګي کې د نظم او دسپلین په ارزښت او مانا پوهیږي.

۷ـ وروسته پاتې او ګوښه ګیرو زده کوونکو ته د تدریس په بهیر کې د برخې اخستیې چانس رامینځ ته کیږي.

۸- په ډله کې د خبرو کولو په آداب او نزاکت پوهیږي او د خبرو او نظریو له لارې خپل ځانونه یو او بل ته ورپیژني.

۹- د ټولګي د زده کوونکو ترمينځ پر ځان د باور احساس پیاوړی کیږي او په دې توګه په دوی کې د بیان د افادې توان غښتلی کیږي.

لنډه دا چې په یو موضوع باندې مباحثه د ټولو زده کوونکو د نظریو ګډه بیان او ددې نظریو او مشورو کوټلې پایله ده. هره مباحثه باید پای ولري او ځانګړې پریکړه او پایله ترې راووځي.

د پام وړ ده چې د مباحثې او مناقشې د کارولو یوه غوره لاره په ټولګي کې د یوې او یا ډېرو موضوعګانو په اړه د زده کوونکو ترمينځ د ډله ایزو او ګروپي کارونو په جوړولو سره ترسره کیږي ډله ایزاو ګروپي فعالیتونه چې د بحث

او مناقشې د میتود په کارولو سره ترسره کیږي د ماشومانو د تولګیو له پاره خورا ارزښت لري.
دوی په ګروپونو کې د فعالیې زده کړې لپاره چمتو کیږي او هر ماشوم ته په درس کې د برخې اخیستنې مثبت او مطلوب شرایط برابریږي.

انکشافي میتود Discovery Method

اکتشاف په لغت کې د یو شي پیدا کولو، کشفولو او لار موندلو ته وایې.
د تدریس انکشافي میتود هم هغه منطقي لاره ده چې ښوونکی د هغې په مرسته کولای شي چې

زده کوونکي ديته اړ کړي چې واقيعتونه او موضوعګانې پخپله وپيژني ، هغې ته پراختيا ورکړي او په پاى کې ورڅخه نتيجه ګيري هم وکړي.

ددې ميتود ښه والى دادى چې دښوونکي پرځاى پخپله دټولګي ماشومان ددرس په بهير کې فعال وي ، فکر کولو ته هڅيږي او دمسلو له پاره د حل لارې او چارې لټوي. ښوونکى ددې ميتود په کارولو سره هم دلارښود دنده لري او زده کوونکو ته د درس په هره برخه کې د فکر کولو او دنظريو د څرګندولو وړ شرايط چمتو کوي.

ددې متيود دکارولو لارې چارې دادي چې ښوونکى بايد حتما د زده کړې داسې حالت رامينځته کړي چې زده کوونکي د زده کړې په

بهير کې له يوې پوښتنې او پرابلم سره مخامخ شي. دلته د پرابلم مانا داده چې زده کوونکي دې د يوې پوښتنې په اړه فکر کولو ته وهڅول شي چې د مسلې سم ځواب روا باسي.

پوښتنې بايد دزده کوونکو د ذهني تکړه توبونو (مهارتونو) او سويې په پام کې نيولو سره مطرح شي، ترڅو چې هغوی د پوښتنې په تشريح او تحليل پيل وکړي. زده کوونکي بايد ددې توان ولري چې دزده کړې فرضيې ډله بندي کړي. د همدغو فرضو له مخې بايد خپل ځان وازمايي او داسې نتيجه ګيري وکړي چې په همدغو ازموينو ولاړه وي.

ښوونکی ددې ميتود په کارولو کې د لارښود او مشاور په توګه کار کوي. زده کوونکو ته د مسلو د حل لارې پشنهاد وي. داسې پوښتنې

کوي چې هغوی د هڅول شي او د مسلو د حل لارې دوی پخپله پيدا کړي.
په اکتشافي ميتود کې زياتره د مقايسوي حالتونو څخه ګټه اخيستل کيږي.
مقايسوي حالتونه دادي چې دادي چې زده کوونکي ديو لړ حالاتو يامسلو سره مخامخ کيږي. بيا ورڅخه پوښتل کيږي چې ددې حالاتو او مسلو په اړه فکر وکړي او د مسلو ترمينځ ورته والی ولټوي.
لنډه دا چې ښوونکی کولای شي د اکتشافي ميتود په کارولو سره د لومړنيو ټولګيو زده کوونکي د هڅوي چې د موضوعګانو په اړه ددی خپله فکر وکړي او دخپل ذهنونه او فکرونه په فعاله توګه په کارو اچوي. دې ميتود ته ځينې وخت د مسلې د حل دلارو ميتود هم وايې.

عملي یا نمایشي میتود Demonstration Method

د شیانو نمایش یا ښودل زیاتره د کتنې او مشاهدې پر بنسټ تر سره کیږي.
جو ته خبره ده چې کوچنیانو د یو شي په لیدلو او کتلو سره ځانګړي تکره توبونه (مهارتونه) لاس ته راوړي.
ددې میتود له لارې لومړی یو ښوونکی یو کار او فعالیت په عملي ډول زده کوونکو ته وړاندې کوي ، بیا هماغه کار او فعالیت زده کوونکي په ځانګړي توګه کوم چې یې لیدلی یا ښودل شوی تکراروي او سرته یې رسوي. ددې میتود غوره والی دادی چې ښوونکی کولای شي ډیرو زده کوونکو ته په لنډه موده کې زیات مهارتونه ،

معلومات او تجربې ولیږدوي او دوی ته د درس بنسټیزې موضوعګانې ورزده کړي. د دې میتود په کارولو سره ښوونکی د زده کړې بهیر د حقیقي شیانو تصویرونو، کارډونو او ماډلو له لارې پرمخ وړي. ځکه نو هغه زده کړه او پوهه چې د دې میتود له لارې زده کوونکو ته لیږدول کیږي د دوی په ذهن کې تل پاتې او ژوندۍ وي.
د ښوونې او روزنې ځینې پوهان پدې نظر دي چې:
او ریدل هیریدل دي: لیدل زده کول دي او عمل کول پوهیدل دي.
د پورتنیو ځانګړتیاو په پام کې نیولو سره اوس دا خبره روښانه شوې چې د تدریس نمایش او عملي میتود په ټولګي کې د زده کړې بهیر یوه غوره میتود دی. د دې میتود په کارولو سره

زده کوونکي فعاله او اغېزمنه زده کړه لاس ته راوړي او کولای شي چې زده شوی مطلب د عمل په ډګر کې پلی کړي او مطلوبې نتيجې ترې اخلي.

عملي يا نمايشي ميتود لاندې څلور پړاونه لري چې د تدريس په بهير کې بايد په پام کې ونيول شي:

الف: د چمتوالي پړاو

ب: د تشريح ورکولو پړاو

ج: د ښودلو پړاو

د: د ازمايښت يا ارزيابۍ پړاو

الف: د چمتوالي پړاو
ددې پړاو څخه مطلب دادی چې ښوونکی باید د تدریس نه وړاندې د نمایش یا ښودلو سامان الات مخکې له مخکې د ټولګي مخې ته چمتو کړي او په ټاکلو ځايونو کې يې کيږدي.
د تدريس نه وړاندې باید دغه الات او وسایل وازمايي او چک يې کړي چې سم کار وکړي.
جوته خبره ده چې یو ښوونکي ته عصبي ستونزه هغه وخت پیدا کیږي او کار يې له ګډوډيو سره مخا مخيږي چې د ښولو وسیله یا اله یا ماډل سم کار ونه کړي. ښوونکی د تدریس په بهیر کې ددې میتود د کار ټول ضروري شيان باید مخکې له مخکې چک او د ښودلو لپاره يې په منظم ډول د ټولګي په وړاندې د میز په سر کیږدي ، ترڅو چې د درس په وخت کې پرته له ځنډه هر شي په

آسانۍ سره واخلي او د تدريس په بهير يې له ستونزو سره مخامخ نه شي.

ب: د تشريح پړاو:
په دې پړاو کې ښوونکی د ښودلو شيان زده کوونکو ته د ماډلونو ، تصويرونه کارډونو او چارتونو په مرسته وړاندې کوي او ورپسې ددغو شيانو په اړه تشريحات او توضيحات ورکوي. ښوونکی بايد په پام کې ولري چې د ښوونو او يا نمايش ورکولو شيانو د کارولو په اړه تشريحات په منظمه توګه او ساده جملو کې ترسره شي او دهرې برخې د تشريح کولو پر مهال او زده کوونکو څخه پوښتنې وشي او دوی ته وخت ورکړل شي چې د شيانو او فعاليتونو په اړه معلومات ورکړي.

د عملي یانمایشي دا پړاو ډېرمهم دی ځکه چې بنستیز شیان چې د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا او زده کوونکو په ذهن کې د مفهومونو د ژوندي ساتلو له پاره کارول کیږي باید سم تشریح شي ترڅو چې زده کوونکي پرموضوع باندې سم وپوهیږي او وروسته یې بیا په عملي توګه تر سره کړای شي.

هر ښوونکی باید د هري لنډې تشریح وروسته له زده کوونکو څخه هم معلومات او توضیحات وغواړي تر څو چې زده کوونکي ته هم د فعالې او ګډې زده کړې شرایط برابر شي او زده کوونکي په درس کې فعاله برخه واخلي.

ج: د نمایش یا ښودلو پړاو

په دې پړاو کې ښوونکي د موضوع د تشریح څخه وروسته ځینې شیان په عملي یا نمایشي توګه زده کوونکو ته ښايي. ښوونکی چې د عملي فعالیتونو په بهیر کې چې د ډول ډول وسیلو او الاتو له لارې تر سره کیږي د زده کړې د فعالیت هره برخه په زده کوونکو باندې هم عملي کړي تر څو زده کوونکي دوه اړخیزه شي او فعالیتونه یوازې ښوونکی پورې محدود پاتې نه شي. جو ته خبره ده چې د موضوع پېښې د تشریح څخه وروسته او بیا په موضوع او پیښه په نمایشي او عملي توګه زده کوونکو ته وړاندې کول د اغیزمنې او دوامدارې زده کړې لپاره خورا مهم کار دی.

د ښودلو یا نمایش ورکولو پر مهال ښوونکی باید زیار وباسي چې د هر زده کوونکي پو ښتنو

ته سم ځوابونه ووايي ، همدارنګه په هره برخه
کې ښوونکی د ډول ډول پوښتنو له لارې د
ټولګي ټول زده کوونکي په درسي بهير کې
شامل او د دوی لپاره په درس کې د فعالې برخې
اخيستنې په زړه پورې چاپيريال برابر کړي.

د:د ازمايښت پړاو

هر ښوونکی بايد د تشريح او ښودولو پړاونو
څخه وروسته ټول کارونه او فعاليتونه چې سرته
رسولي په زده کوونکو باندې تکرار کړي او له
دوی نه په هره برخه کې توضيحات او معلومات
وغواړي او په توګه خپل درس وازمايي ، که
چيرې په کومه برخه کې زده کوونکي ستونزې
ولري بيا دی موضوع تکرار او وروسته دی په

دوی باندې عملي کړي تر څو د موضوع په مطلب باندې سم پوه شي.
د يادولو وړ ده چې د عملي نمايشي ميتود ډير غوره لاره د نقش لوبولو (Role play) دی ښوونکی کولای شي د نقش د لوبولو ميتود څخه په درسي بهير کې ګټه واخلي د دې ميتود په مرسته يوه موضوع يا يوه پيښه د څو تنو لوبغاړو له خوا په عملي توګه ښودل کيږي د دې کار اغيزمنتوب دادې چې دزده کوونکو او لوبغاړو ترمنځ د موضوع يا پيښې په اړه عاطفي اړيکې ټينګيږي او زده کوونکي د موضوع يا پيښې د تمثلولو پرمهال ځان په هماغه صحنه کې احساسوي او ژور فکر ورباندې کوي.

همدارنګه د دې میتود بل ښه والی دا دې چې
د زده کوونکی د ژورې مطالعې او کتنې له لارې
د موضوع یا پیښې ته پاملرنه کوي چې په دې
توګه بې مطلب تر ډیرې مودې پورې په فکر او
ذهن کې ژوندی پاتې کیږي او د موضوع څخه
مثبته نتیجه اخلې له بلې خوا د نقش په لوبولو
کې زده کوونکي خپلې قواوې په تیره بیا خپل
حواس په موضوع یا پیښې باندې متمرکز کوي
او په پایله کې په موضوع باندې په واقعي او
عیني ډول پوهیږي او د موضوع په اړه بې پوه او
معلومات پیاوړي کیږي.
ښوونکی کولای شي د ریاضي په مضمون کې په
زده کوونکو باندې د دوکاندار تمثلي لوبه
ترسره کړي او پدې باندې د ریاضي د جمعي ،

منفي ، ضرب او تقسیم عملي بشپړې کړي او په عملي توګه یې په دې مفهومونو باندې وپوهوي.
د نقش دلوبولو د سرته درسولو له پاره باید لاندې ټکي په نظر کې ونیول شي:
۱.د نمایش دلوبولو له پاره ټاکلې موضوع په نمایشي ډول لیکل
۲- د نمایش یا نقش لوبولود موضوع لپاره وسایل ،لوازم او شرایط برابرول
۳.په نمایش کې د لوبغاړو ونډې او نقشونه ښکاره کول او موضوع پدوې باندې تمرین کول
۴.هر لوبغاړي ته ددوې د سویې په مطابق برخه ورکول
۵.د نمایش څخه مخکې زده کوونکو ته د نمایش هدفونه بیانول او دوی ته د موضوع په اړه لنډه معلومات ورکول

۲ـ د نمایش څخه وروسته د نمایش هدف او موضوع په اړه بحث ، نتیجه ګیري او ارزیابي .

تمرین او تکرار میتود
Repeat ion and practicing Method

تمرین د زده کړې د بهیر او د زده کړې د تعمیم او تطبیق له پاره یو اغیز من میتود دی. له ډیرې مودې راهیسې له دې میتود څخه کار اخیستل کیږي. ښوونکی د تمرین او تکرار په مرسته د زده کړې مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې بیا له سره پیاوړي کوي او دغه زده شوي مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن

کې تل پاتې ساتي چې کولای شي چې په عملي ډګر کې ورڅخه پوره ګټه واخلي.
تمرین بیلا بیل ډولونه لري چې ځینې یې دادي.

الف :ـ حفظي تمرين:
دا یو ډول طوطي وار یا بلبل واد تمرین دی یوازې دیوه شي د حفظ کولو له پاره سرته رسیږي چې پکې د تفکر او تعقل ونډه ډیره لږه ده . په عنعنوي ډول د ضرب جدول زده کړه یو ډول تکراري یا حفظي تمرین دی. په دې ډول تمرین کې زده کوونکي یو مطلب له ډیرې محدودې مانا سره تکرار په زور ذهن ته سپاري او اصلي مطلب او مقصد ته دومره پام نه کوي.

مثلاً یو زده کوونکی ممکن د نیل د سیند اوږدوالی په تکراري ډول حافظې ته وسپاري ، خو په دې خبره و نه پوهیږي چې د نیل سیند چیرته دی ؟ مصر په کومه لویه وچه کې پروت دی ؟ د مصریانو په اقتصادي ژوند کې د نیل درود و نډه څومره ده ؟ او داسې نور.

ب: استنباطي تمرین:

دا تمرین له علاقې استدلال مباحثې او د نویو نویو مفهومونو او موقیعتونو له کارولو سره اړه لري. سره له دې چې د تکرار ونډه په استنباطي میتود کې هم شته، خو دغه تکرار یوه بنه نه لري. دغه تمرینونه یو له بل سره په توپیر کې د یوې موضوع یا مفهوم په شا او خوا راڅرخي، کوم تمرینونه، چې د هندسي قضیو په اړه تر سره

کيږي او همدا راز هغه مسايل چې زده کوونکي يې پر قضيو او دلايلو باندې تر پوهېدلو وروسته حلوي، استنباطي تمرينونه دي.

ج: مرور

دا تمرين په هغو مطلبونو باندې د پوهې د پياوړي کولو لپاره تر سره کيږي، چې مخکې زده شوي او يا درس ورکول شوی وي، مرور تل د خلاصه کولو يا د کره کولو، ترسيمولو او طرحه کولو تکړه توبونو (مهارتونه) سره غاړه وي، په يو درسي موضوع يا مطلب بيا له سره مرور کول په ذهن او عمل کې د موضوع او مطلب د بيا ژوندي کولو او تازه کولو په مانا ده، د مرور په مرسته زده کوونکي کولای شي، چې د درس ځينې برخې چې هېرې شوې وي، بيا له سره پرې

و پوهېږي او پوهه په ذهن او عمل کې تلپاتې وګرځوي.

د: عملي کولو تمرین:
دا د خوځنده (حرکتي) او تخکنیکي تکړه توبونو (مهارتونو) د حاصلولو لپاره سرته رسیږي، ورزشي تمرینونه او د کسبي او حرفوي تکړه توبونو د زده کړې تمرینونه، عملي تمرینونه دي، چې په ځانګړتیاوو باندې مخکې خبرې شوې دي.

ښوونکی باید د تمرین لاندې سپارښتنو ته پام وساتي

۱- زده کوونکي باید د تمرین اړوند هدفونه درک کړي او په دې وپوهېږي، چې د څه لپاره تمرین سرته رسوي.

۲- د تمرین مهال باید ډېر او ستړی کوونکی نه وي او داسې نه شي، چې یو ساعت تمرین په دوو ساعتونو کې اجرا شي.

۳- ښوونکی باید له هغو ښوونیزو مفهومونو او مقصدونو څخه خبر وي، چې د ده د درس په برخه کې ارزښت لري، د درس د ارزښت ښودنې لپاره زده کوونکو ته تر اندازې ډېر تمرینونه سپارل مناسب کار نه دی، د تمرینونو حجم باید د زده کوونکو د اړتیاوو او سویې سره سمون ولري، د درس د ډېرته غبرګولو یا ډېرته ویلو په خاطر باید د مطلب له حفظ کولو څخه ډډه وشي، یانې حفظ کول باید هدف نه وي، ځکه د یو

مطلب حفظ کول تل د هغې د پوهېدلو په مانا نه ده، خو که چېرې د يو مطلب او مفهوم حفظ کول د درس په هدفونو کې وي او د نورو مطلبونو له درک زده کړې او ورباندې پوهېدلو سره مرسته وکړای شي، نو بيا مجاز دی.

د تدريس ځانګړي ميتودونه

دتدريس د عامو ميتودونو ترڅنګ ، د تدريس ځانګړي ميتودونه هم شته چې د هر مضمون د ځانګړنو سره سم په درسي بهير کې کارول کيږ ي.

هر ښوونکی بايد دتدريس دعامو ميتودنو ترڅنګ د تدريس په ځانګړو ميتودونو باندې هم و پوهيږي څو چې دزده کړې بهير زده کوونکو

ته اغیزمنه او ډاډمنه شي د ژبې په ځانګړي میتودونو باندې وپوهیږي.
او په دې ډول اسانه او بامفهومه درس زده کوونکو ته وړاندې کړي. په دې برخه کې یو د ژبې د تدریس میتود دی چې د ژبې د ښوونکو لپاره یې پوهیدنه لازمي او ضروري ده.

د ژبې د تدریس میتود

ژبه د انسان په ټولنیز ژوند کې ستره ونډه لري او د هغه له کړو وړو مناظرو او فکر کولو سره غوټه شوې ده. ژبه د زده کړې لپاره هم ډیره مهمه ده. بې له ژبې نه علم رامینځته کیدای شي، نه څوک زده کړه کولای شي او نه هم د خپل ځان او نړۍ په هکله معلومات تر لاسه کولای شي.

د ژبې ښوونکی باید په دې وپوهیږي چې زده کړه څومره ارزښت او ګټه لري د ژبې د ښې ،اغیز ناکې او با مانا ښوونې لارې او اصول کوم دي تر څو د هغه زده کوونکي وکولای شي چې:

- په خپله ژبه په سمه توګه وغږیږي او اوریدونکی یې په خبرو وپوهیږي
- د خپلې ژبې د غږیدونکو په ژبه وپوهیږي.
- په خپله ژبه لیکلي آثار سم ولولي او په مانا یې پوه شي.
- په خپله درس سم لیکل وکړي چې خلک دده لیکنې ولولي او پرې پوه شي.

د پام وړ ده چې د ژبې په زده کړه کې څلور تکړه توبونه (مهارتونه) نغښتي دی چې هغه دادي:

۱-داوریدلو (غوږنیولو) تکړه توب
۲-دغږیدلو یا خبرې کولو تکړه توب

۳ـ د لوستلو تکړه توب
۴ـ د ليکلو تکړه توب
د ا څلور ګوني تکړه توبونه (مهارتونه) د ژبې د مهمو اساساتو څخه شميرل کيږي.
د ژبې ښوونکي د نده لري چې نوموړو تکړه توبونه ته په ځانګړې توګه پاملرنه وکړي ، ترڅو يوښه اوريدونکی ، ويونکی ، لوستونکی او ليکونکی وروزو .
الف :ـ د ژبې لومړی تـــکړه توب اوريــدل :
اوريدل له غږ سره اړيکي لري. غږ په هوا کې د يو جسم له رپيدو ، اهتزاز څخه پيدا کيږي. کله چې يو جسم ورپول شي د هر جسم د چاپيريال هوا د متحد المرکزيه څپو کې خوځيږي
اوداوريدونکی غوږونوته رسيږي. اوريدونکي غوږونه دا وريدلو د حس عصبي مزو په واسطه

دغه غړېزې څپې دهغه مغزو ته لېږدوي او مغزه يې دهغه غږونو سره چې په کې ذخيره کړي دي تشخيص او پيژني دغه ټولې عملې ته اوريدل وايي.
يا اوريدله هغه غږونه چې فوري د صوتي غړو په واسطه تو ليدو او مونږ يې اوريدولو مهارت په واسطه احساس کوو دې ته اوريدل وايي.
يا په بل عبارت: هغه غږونه چې د صوتي جهاز په واسطه مونږ ته رسيږي اوريدل يې بولي اوريد ل د ژبې د څلورو تکړه تو بونو څخه لومړی تکړه توب دی اودا تکړه توب د لومړي ځل لپاره د مور له غيږې څخه شروع کيږي.
څه وخت چې يو کوچنی ماشوم نوی نړۍ ته راشي نومور ورته په مختلفو لارو او طريقو سره خپله مورنۍ يا پلارنۍ مينه په اوازونو ، کلمو ،

جملو او عبارتونو سره بيانوو . که څه هم په دې وخت کې کوچنی ماشوم په هيڅ نه پوهيږي ، خو سره له دې هم خپله لوړه ، تنده ، درد د ژړا په واسطه څرګندوي او مورېې پوهيږي چې د ماشوم يې څه شي ته حاجت دی.

د اوريـدلو (غوږنيولو) هدفونه:

۱ـ د غږونو ، هجاګانو ، کلمو ، عبارتونو او جملو په تلفظ ، آهنګ او مانا وو پوهيدل

۲ـ د لغتونو ذخيره زياتول

۳ـ د خبري کولو ځای او موقع پيژندل ، په مناسب وخت کې د نورو خبرو ته غوږ نيول او ورته ځواب ويل

۴ـ د نورو په نظريو او عقيدو باندې پوهيدل

۵ـ د نورو د ګټورو تجربو په باب معلومات ترلاسه کول او دهغو په مرسته خپلو فکرونو ته وده او پراختیا ورکول.

مخکې له دې چې ماشوم ښوونځي ته راشي ، د مور غږونه او ورپسې د کورنۍ د نورو غړو غږونه اوري او ورو ورو دهغوی غږونه کلمې او جملې په غیر مقصودې توګه زده کوي.

په ښوونځي کې د ماشوم د اوریدلو مهارت ته وده ورکول په بیلا بیلو طریقو سره کیږي.

ښوونکی کولای شي چې ماشومانو ته کیسې ووايي چې حل يې کړي ، قصې ورته وکړي او ماشومان دې بیا ووايي ددې لپاره چې د ماشومانو زړه تنګ نه شي ، ښوونکی باید په ساده ژبه د ماشومانو د سويې سره سم په ورین تندي او ظرافیت ، په نرمه ، پسته او خوږ ګړدود

خبرې وکړي. په تدريس کې دې داسې مواد
وړاندې کړي چې د ماشوم د چاپيريال د غوښتنو
سره سمون ولري. داسې مواد بايد جالب وي
او د ماشومانو پاملرنه متمرکزه کړای شي.
ښوونکی بايد اوريدلو لپاره د ماشومانو سره په
لاندې توګه مرسته او کمک وکړي او لاندې
نقطې دې په نظر کې ونيسي
۱- ښوونکی دې دوينا په وخت داسې څه ووايي
چې د غوږنيولو ارزښت ولري
۲- دوينا په وخت کې دې يو ښه پلان ولري څو
د ماشومانو توجه ځانته جلب کړي.
۳- ښوونکی دی داسې يو شی ووايي چې په هغه
کې يو هدف پروت وي.

۴ـ په ډېرو ساده او مناسبو الفاظو باندې دې
خبرې وکړي څو چې زده کوونکي وربانديې
پوهه شي او داول سره برابر وي.
۵ـ په ټولګي کې دی ښه په زړه پورې فضا
مېنځته راوړي ترڅو ماشومان د ښوونکي
خبرې واوري
۶ـ ښوونکی باید په داسې ځای کې ودرېږي چې
درېنا مخه ونه نیسي څو چې د ماشومانو
سترګې خرابې نه شي.
۷ـ د ماشومانو د ناستې ځای باید مناسب او
ارامه وي.
د اوریدلو لپاره یو څو وړاندیزونه:
به لومړي خت کې دالاندې لارښونې تر سره کړئ:
۱ـ ماشومان دی ټولګي کې د ښوونکي اوازونو
ته غوږ کیږدي او هغه دې واوري.

۲ـ ماشومان دې بهر بوځي او هلته دې مختلف اوازونه واوري او هغه دې وپېژني.

۳ـ ماشومانو ته دې مختلف اوازونه واورول شي او هغوی دې غوږ ورته ونيسي او ماشومان دې يو غږ له بل څخه بېل کړئ.

۴ـ ماشومانو ته دې ورته کلمې چې هم قافيه وي تکرار کړئ.

۵ـ ځينې لارښونې تعقيب کړئ.

۶ـ داوريدلو ځينې تمرينونه (لوبې) اجرا کړئ يعنې يوه کوچنې لوبه چې په هغې کې ځينې کلمې او جملې وي تکرار کړي، او بيا دې هغه کلمې، جملې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي.

۷-ماشومانو ته دې په يوه ځانګړې موضوع کې يواځې يو ځل لارښوونه وکړي او بيا دې

د هغه پوښتنه وکړي او زده کوونکي دې
ځواب ورکولو ته مجبور کړي ترڅو زده
کوونکي اوریدلو لپاره اړتیا احساس کړ
ي.
۸ـ ښوونکی دی په لوړ اواز اوریدلو لپاره دفتآ
یو پراګراف ووایي او په دې پراګراف کې
دې د زده کوونکو څخه پوښتني وکړي.
۹ـ د ټیپ شوې الې په واسطه ځیني اوازونه
ماشومانو ته واورول شي او په هغه کې
داوزو کوونکي حالت معلومول.

۱۰ـ دورځپاڼي یوه برخه چې له راډیو له خوا خلکو
ته اوریدل کیږي په هغه حصه کې له زده
کوونکو څخه معلومات وغوښتل شي.

۱۱ـ ځیني لوبې دې اجرا کړي او په هغې کې دې ځیني ځانګړې کلمې او مفاهیم له ماشومانو څخه پوښتنه وکړي.

د غوړنه نیول علتونه:

- ماشومان د ښوونکي په خبره چې دی څه وایي سم نه پوهیږي.
- شاید د ښوونکي اواز په کافي اندازه (اوچت ، کښته) او ساده نه وي. څو زده کوونکي یې په خبرو باندې پوه شي.
- ماشومان کوښښ کوي چې ډیر زیات له وخت نه کار واخلي ، څو هغه څه واوري فکر یې تحلیل کولای شي.

- که چیرې ښوونکی داسې کلمې استعمال کړي چې دزده کوونکو له سويې څخه اوچتې وي نو ماشومان غوږ ورته نه نيسي.
- ښوونکې باید د زده کوونکو علاقه او په زړه پورتیا پیدا او په موضوع په زړه پورې کړي. که نه زده کوونکي غوږ ورته نه نیسي.
- له بعضو زده کوونکو سره ځینې نورې موضوعګانې موجودې وي او زده کوونکي په همغه موضوع کې فکر او چرت وهي نو په دې وخت کې هم زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نيسي.
- کله کله داسې هم کیږي چې یوه موضوع زده کوونکي خوواړې وي او یايې هغه موضوع په تیر وخت کې لوستلې وي ، نو په دې حالت

کې د تکرار په وجه زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي.

- کله داسې هم پېښېږي چې زده کوونکي ځانته شخصي نظریې او مفکورې لري او د ښوونکو له نظریاتو سره هم عقیده نه وي له دې امله د اوریدلو لپاره ځانګړې په زړه پور تیا نه ښکاره کوي.
- بعضې وخت داسې هم کیدای شي چې خپله ښوونکي د درس ورکولو په وخت د موضوع غایه او موخه په ښه شان سره نه شي توضیح کولای چې دا کار هم د زده کوونکو د غوږ نه نیولو علت کیدای شي.

د یو ښه اوریدنکي خواص:

۱ـ یو ښه اوریدنکې همیشه مؤادب او قرار وي او دنورو د خبرو په وخت کې اخلال نه پیدا کوي.

۲ـ ښه اوریدونکی چپ ارام په خپل ځای کې ناست وي او شاوخوا ته بې ځایه حرکت نه کوي.او همیشه یې توجه د ویونکي خواته وي.

۳ـ ښه اوریدونکی مهمې نقطې تعقیبوي او په هغه کې فکر کوي.

۴ـ ښه اوریدونکې د موضوع سره مینه ،علاقه او په زړه پورتیا ښکاره کوي.

۵ـ ښه اوریدونکی معقولې پوښتنې کوي.

۶ـ ښه اوریدونکې د ځینو نقطو په اړوند زیات شواهد او دلایل غواړي.

۷-ښه اوریدونکی د ویل شویو شیانو په اړوند خپل قدرت او لیاقت ښکاره کوي.
په یاولرئ چې د یو ښوونکی په توګه په ټولګي کې د نظم او د سپلین په غرض په اوچت اواز خبرې ونکړئ.
که چیرې زده کوونکي غالمغال کوي ،
ښوونکی دې ورو خبرې وکړي او خپل اواز د زده کوونکو له اوازونو څخه اوچت نه بلکې په متوسط شکل سره دې خبرې شروع کړي.

ب-د خبرې کولو یا غږیدلو تکړه توب(مهارت) :-
د ژبې دوهم تکړه توب خبرې کول دي، اودا تکړه توب باید په زده کوونکو کې تقویه شي

د خبرو هغه طبيعي حالت چې زده کوونکی ورسره اشنادی هغه معمولي او عادي خبرې کول دي. کومې چې دوې يې د خپل پلار، مور، ملګرو او دوستانو سره کوي.

ماشوم تر ځلور پنځو کلونو وروسته په خپله مورنۍ ژبه کې يوه اندازه لغتونه، عبارتونه او جملې زده کړې وي. کله چې په ښوونځي کې شامل شي په خپله مورنۍ ژبه خبرې کولای شي خو دومره واضيح نه. ښوونکی هڅه کوي چې د ماشوم دغه تکړه توب ته نوره هم وده او پراختيا ورکړي.

د ځينو تلفظ څرګند او واضيح نه وي، د ځينو ژبه نښلي او ځينې نور د اوازو په تلفظ کې مشکلات لري. دوې نه يواځې په خبرو اترو کې تکليف لري بلکې د ژوندانه په

مختلفو برخو کې لکه ټولنيز پرمختګ ،
ذهني رشد او هيجايي پرمختګ کې يې
خنډونه او بندښ ليدل کيږي.
همدارنګه دزده کوونکو استعداد يو دبل
څخه توپير لري په دغه ټولو برخو کې بايد
دزده کوونکو سره مرسته وشي.

د غږيدلو د تکره توب موخې:
۱ـ ماشوم د غږيدلو په مرسته سم فکر وکړي او
خپلې نظريې چې دهغه پوهې او درک
محصول دي بيان کړي.
۲ـ خپلې اړتياوې او غوښتنې په بشپړډاډ ،
ازاده توګه او روانه ژبه ووايي.

۳.له خپلې پوهې سره سم په ټولنیزو بحثونو او مناقشو کې ګډون وکړي.
۴.د موضوعګانو په بیانولو کې خپل نوښتګر ځواک ، صلاحیت او تکړه توبونه وکاروي.
۵.له اړتیاوو سره سم کلمې او اصطلاح ګانې په صحیحه توګه زده او سم یې تلفظ کړي.
چې عبارتونه او جملې سمې او په مناسب ډول ولولي.
۶.نظمونه په شعري ګړدود ووایي.
د ښوونکي یو اړخیزه خبرې ماشومان په خبرو نشي راوستې ،ښوونکی باید داسې
فعالیتونه په ټولګي کې رامنځته کړي چې
ماشومان په خبرو راولي او پورتنې هدفونو ته پراختیا ورکړي.

د بیلګې په توګه: کیدای شي چې ښوونکی یاماشوم یوه کیسه ووایي. بیا ښوونکی یا ماشوم پخپله دهغې کیسې په اړه یو له بل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه سره ورکړي. یا داچې ښوونکی ماشومانو ته لارښوونه وکړي چې په ټولګي کې ځینې فعالیتونه د ډرامو او ډیالوګونو په بڼه تمثیل کیږي.
داهم کیدای شي چې ښوونکی یو تصویر چې بیلابیل شیان ، فعالیتونه او منظرې په کې انځور شوې وي پر توره تخته او دیوال وځړوي او دماشومانو د ذهني سویې په پام کې نیولو سره دوی ته وخت ورکړي چې هر یو په خپل وار سره خبرې پرې وکړي. همدا راز ښوونکي ته ښایې چې په دې فعالیتونو کې ټولو ماشومانو ته مساوي او برابره ونډه

ورکړي. که ځینې زده کوونکي د خبرې کول
حرات ونه لري او یا څه توري نیمګړتیاوې
ولري له حوصلې ، زغم او مهربانۍ څخه دې
کار واخلي او هر زده کوونکي ته موقع برابره
کړي چې په فعالیتونو کې ونډه واخلي په
درسي موضوعګانو باندې وغږیږي
او تمرینونه سرته ورسوي. له بلې خوا
ښوونکی باید زده کوونکو ته داسې
چاپیریال برابر کړي چې پرته له ویرې خپلې
نظریې او وړاندیزونه د درسي موضوعګانو
په اړه ووایې او هیڅکله له ښوونکو څخه د
بیرې او ډار احساس ونه کړي. ښوونکي ته هم
لازمه ده چې له زده کوونکو سره داسې چلند
وکړي چې ماشومان ورته د یو زړه سواندې
لارښود ،مشر او دوست په سترګه وګوري.

خپلې ستونزې ورته وویلای شي او
د تمرینونو او فعالیتونو د اجراکولو پر مهال
وار خطا نه شي.

د خبرو کولو لپاره ځولارې په لاندې ډول سره
دي:
ورځنۍ محاورې ، د تیلیفون د استعمال
لارې ، راپورنه ترتیبول او ارایه کول.
داستان ولیکل او ویل ، غیرې رسمي خبرې
او اترې ، ځینې تمثلي شیان ښودل او دهغوی
شرحه اعلانونه ترتیبول او ویل یې. ښوونکې
کولای شي چې د ځینو نورو شیانو څخه کوم
چې د زده کوونکو په شوق او ذوق پرسویه

بابروي ترتيب او زده کوونکو ته وړاندې کړي

.

الف۔ د تيليفون د استعمال طريقه:۔

تيليفون دهغه مناسبو وسايلو څخه دی چې دخبرو د پرمختګ او پيغام د ژر رسولو لپاره ورځنې کار اخستل کيږي.
ښوونکی کولې شي چې زده کوونکي د تيليفون په استعال باندې پوه کړي ددغه کار لپاره اساسي او مناسبه لاره داده چې د ټولګی له زده کوونکو څخه دوه تنه انتخاب کړي. يو زده کوونکی د ټولګي په يو کنج او بل يې په بل کنج کې ولاړوي او دغږون کوونکي په ډول دې خبرې وکړي.

ښوونکي ته دا لازمه ده چې زده کوونکو ته د تیلیفون کولو د غه لاندې ټکې ورزده کړي:
د تیلیفون دغوږي (ګوشک) د اخستلو سره سم خپل ځان معرفي کړي او وروسته دې و مخاطب نوم او ځای پوښتنه وکړي.
لکه: زه (خاټول) یم. تاسې څوک یاست؟
غوږې سم په لاس کې ونیسې او په څرګند ډول دې خبرې وکړي. د خبرو په وخت دې دخبرو اداب مراعات کړي. او ښې ،ښې جملې دې استعمال کړي او دمخاطب خبرو ته دې په غور سره غوږ ونیسي.
که چیرې مخاطب بل چا ته پیغام لیږي هغه دې په ډیره توجه سره واوري او څرنګه چې ورته ویل شوي وي په هغه شان دې مطلب سړي ته ورسوي.

دوخت دعایت کول او په تیلیفون کې خبرې
کول له هغو مطلبونو څخه ګڼل کیږي چې
ښوونکی باید زده کوونکي ورته متوجه کړي
.

زده کوونکو ته دې په ډاګه وویل شي چې
تیلیفون یو عمومي دستګاه ده نو داسې
خبرې وکړئ چې د ادب له چوکاټه څخه د
باندې او لیرې نه دي.
کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې د
تیلیفون کولو عادت او آداب زده کړي
وروسته هغه دوی په خپله د خبرو په وخت کې
رعایت کوي.

ب-د راپور د ویلو طرز:

الف-ګزارش د معمول سره سم د يو کس له خوا
د څو تنو لپاره تهيه او ترتيب کيږي لازمه داده
چې موضوع د ترتيب کوونکو او اوريدونکو
لپاره ګتوره او په زړه پورې وي.
ګزارش د هغه هدفونو لپاره ترتيب کيږي چې
پخوا زده کوونکو د بحث او څيړنې وړ
ګرځيدلي وي.
او په عمومي ډول سره اخباري او اطلاعي بيه
او جنبه ولري.

-د ګزارش لپاره د غه لاندې ټکي په نظر کې
نيول کيږي:
د زده کوونکو لپاره د کتابونو ، فلمونو او نور
شيانو د توجه او پاملرنه وړ ده.

د یو سفر او نابیره تګ ګزارش د هغه مطلبونو لپاره ګټور دی چې د لوستل شوو علماوو اخستل شوي وي.

د مثال په توګه د هغو شیانو تهیه چې د شکل او رنګ په برخه کې وي.

یا هغه ځانګړی شی چې د افتخار وړ ګرځیدلی وي لکه د افغانستان د جنډې رنګونه او یا د هغو رنګونو کسب او زده کړه چې د ځانګړو خاطراتو څخه بحث کوي او څیړنه کوي.

او داسې هم کیدا شي چې یو زده کوونکی د خپل نظر سره سم ځینې شیان راټول کړي چې دوستانو او اوریدونکو لپاره په زړه پورې وي. د ښو عکسونو په ښودلو او ژبې په بیان سره دې هغه موضوع په زړه پورې او ښایسته کړي.

يوه ښه لار داده يادښتونه ټول کړي ترڅو چې
ګډوډي ورته پيښه نه شي او په خپله څانګه کې
برياليتوب ترلاسه کړي. د زده کوونکو عکس
العمل يو تر بله دداسې راپورنو په ترتيبولو کې
په ښکاره ډول د يو بل څخه توپير لري.
هغه زده کوونکي چې عمر يې تر نورو ډير وي
هغوې ټاکلې موضوع د خپل فکر سره سم
لنډوي.
که چيرې موضوع ډيره مهمه او په زړه پورې وي
نو دی ته تياريږي چې په هغه کې نوره څيړنه په
زور وکړي او کوشش کوي چې د نقاش برجسته
برخه يې د هنر دلارې په زړه پورې کړي.
د تحريري راپوررونو په باره کې مو يو څه وويل.
اوس به د شفاهي راپورنو په باره کې يو څه
ووايو:

شفاهي کزارش له هغو ګټورو کارونو څخه دی
چې زده کوونکي د سمو او درستو ویلو او فکر
کولو ته متوجه کوي.
شفاهي راپورونه دزده کوونکو سره د ګټورو او
سمو کارونو په انتخابولو ددرست صیحیح
لغتونو او غوره اصطلاحاتو او د ادب په رعایت
کولو کې ډیره مرسته کوي او هم دنورو کارونو
لپاره تشویق کیږي.

ددا ستان یا ناول ویل:
هغه چې دا ستانونه چې زده کوونکي یې پخپله
لیکي په غالب ګمان سره ددوې شخصي تجربې
دهغوی تحلیل او تصور په هغه برخه کې ډیر
لاس لري او مهم نقش لوبوي دا ډول تازه او نوې
داستانونه چې د زده کوونکو له خوا لیکل کیږي

په زړه پورې دي. دداستان لیکل ځانته یو ټاکلی وخت لري ترڅو زده کوونکي ورته تشویق کړي د یوې کورنۍ پیښې په باره کې یا هغه کارونه چې د جمعې په ورځ مینځ ته راځي او یا هغه لوبې چې د څلورو فصلونو په تیریدو سره سرته رسیږي لکه ډنډه توپ لوبه ، لامبو ، علمي سفرونه او دهغه شیانو په باره کې چې خورا مهم وي نو داستان دی. په دغه ډول موضوعګانو کې ولیکل شي.
ښوونکی کولای شي چې کوم وخت دا ډول داستانونه له زده کوونکو څخه اورې نو له هغو نه د یو بل کوچني او په زړه پورې داستان ولیکي او هغه داستان دې زده کوونکو ته ووایې.

په دغه ډول سره ښوونکی کولای شي چې د تحلیل له لارې زده کوونکو داستان لیکلو ته تشویق او متوجه کړي.
د بلګې په توګه: که چیرې یو زده کوونکی ښوونځي ته یوه (سویه) رواړي او خپلو ملګرو ته یې وښايي نو په دغه وخت کې دې ښوونکی د لږ وخت څخه کار واخلي او زده کوونکو ته دې ووايي-فکر وکړې چې دا(سویه) ژوندې راځي چې د دغې سویې په باره کې داستان ولیکو .په دې ترتیب سره زده کوونکي د سویې په باره کې ځیني مطلبونه وايي او نور زده کوونکي وربانديې یو څه زیاتوي چې په دغه شان یو داستان لیکل مینځ ته راځي.
ښوونکی دې خپل زده کوونکي حقیقي داستان لیکلو ته متوجه کړي.

برعکس که چیري داستان تخیلي بڼه ولري کوښښ دې وکړي چې د حقیقي ژوند نتیجه ورڅخه لاس ته راوړي.
ښوونکی دې خپلو زده کوونکو ته وړاندیز وکړي او له هغو نه دې وغواړي چې خپلې هیلې د خوب دلید په شان څرګند کړي.
یا دې داسې تصور وکړي چې د داستان لیکلو یو قهرمان دې دمثال په ډول که چیرې د سلیمان«ع» غمی دهغوی په لاس کې وي څه به یې پرې کول ؟
نو ددې لپاره چې زده کوونکي پخپله داستانونه ولیکي او په دغه لار کې پرمختګ وکړي نو لازمه ده چې ددوی د تخیل جنبه تربیه او وروزل شي. ځکه چې دا جنبه تر هرڅه ډیر زیا ت ارزښت لري.هغه داستانونه چې زده کوونکي یې لیکي

په لومړۍ مرحله کې هغه ډی ګډوډوي او دوی ته زياته توقع هم نه کيږي.
دا ځکه چې وروسته له هغه ورو ورو د ښوونکي په توجه د مکمل وايي او منظم توب بڼه غوره کوي.

دداستان ليکلو غوره ټکي دادي:
د زده کوونکو دبيان پرابلم ،د لفظونو جوړښت ، هدف او موضوع دداستان غوره خصوصيات دي او په زړه پورې توجه غواړي.
دداستان قهرمان دخورا مهمو خواصو څخه ګڼل کيږي يعنې قهرمانانو ته دې پوره پاملرنه وشي.
داستان هغه وخت ډير جالب دي چې داوريدونکو شوق(علاقه) ،ذوق او تحريک ځان ته واړوي.

په کوم داستان کې چې نوې عقیدې او حساسې نظریې موجودې دي نو جازبیت درجه یې هم ښه وي.
د ساده لغتونو او جملو ترل یو تربله دداستان موضوع خورا ښایسته کوي نو لازمه ده چې زده کوونکي د لغتونو یوه لویه پانګه ولري.چې په تدریجي ډول سره دداستان لیکلو په وخت کې په کار واچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچولو سره دداستان موضوع ډیره اغیزمنه او په زړه پورې کیږي.
زده کوونکي هم کوښښ کوي چې داسې داستانونو ته شوق او علاقه پیدا کړي او په خپل وار سره خپلو داستانونو ته مناسب عنوانه غوره او پیدا کړي.

هغه څوک چې د داستان ليکلو په باره کې وليکل
شوه د رهنما بڼه لري او ښوونکی کولای شي چې
د خپل ابتکار سره سم د داستان ليکلو موضوع
نوره هم ګټوره او په زړه پورې کړي او زده
کوونکو ته يې ورزده کړي.

په خپل مينځ کې خبرې اترې يا غير رسمي
خبرې او ورځنۍ محاورې:
غير رسمي خبرې په عمومي صورت سره يو
شفاهي غور او تعمق دی چې د يوې موضوع او يا
څو موضوع ګانو په باره کې د يو ګروپ او ډلې له
خوا مينځ ته راځي او يو خاص هدف لري چې هغه
تر بحث او څيړنې لاندې نيسي.
غير رسمي خبرې هغه لومړی په زړه پورې تدبير
دی چې د ښوونځي په لومړنيو ټولګيو کې او

لومړنيو ښوونځيو کې ورڅخه استفاده کوي. دا
خبرې يو مروج پلان لري چې ټاکلی ګروپ د هغو
مشکلاتو او خنډنو ته متوجه کوي او تر غور
لاندې نيسي ورو ورو د هغو عملي کول صورت
مومي.
چې په سر کې يې يو ښوونکی او يا يو تکړه زده
کوونکی د رهنما په ډول کار کوي.
غير رسمي خبرې او عاميانه مناقشه ديوې
ديوې پوښتنې او يوې خبرې څخه منشا اخلي
او ورو ورو يوې نتيجې ته رسيږي ،لکه: د خپل
هيواد دځينو ملي ورځو په باره کې پوښتنې کول
دبيګې په توګه دخپلواکې ورځ ،د ثور اومه ،
اتمه، ځکه خلکو دژوند چارې داجتماعي
علومو له مطالعې نه زده کړې دي او ورڅخه
استفاده کوي.

اونړیوال جریانونه ، د سولې خبرې، اقتصادي کنفرانسونو او د ملګرو ملتونو غونډې د یو واقعي اواصلي دیالوګ په شکل ترتیب کولې شي.

هغه ټولګي چې د خپل هیواد د خوشحالۍ او نیکبختۍ په برخه کې څه اوریدلي وي هغه دې د یو دیالوګ په شکل ترسیم کړي. کیسې دې جوړې کړي او هغه دې ولیکي.

سپورت او موزیک ته دې هم پکښې برخه ورکړي او دغه فعالیتونه دې د زده کوونکو مور او پلار ته هم وړاندې کړي.

وروسته دې دغه مواد نورو ښوونځیو ته ور وښودل شي.

همدا ډول زده کوونکي د ځان لپاره کالي او جامې جوړې کړي او نمونې دې د ننداري د پاره کیږدي.
د پورته لوستل شوو شیانو تکامل د زده کوونکو د سویې په لوړولو کې په زړه پوري رول لوبوي.

ورځنۍ محاوري:
د خبرو هغه معمولي او عادي ډول دی چې دلوبو په وخت کې، د سلام علیکم په وخت کې همدا رنګه د پیژند ګلوي په وخت کې له اشنا یانو ،دوستانو ، ملګرو ، همدا رنګه د عامو خلکو سره د خبرو په وخت کې ورځخه کار اخستل کیږي.

همدارنګه د ښوونځي سامان الاتو د برابرولو په وخت کې د حیواناتو او نباتاتو دلیدنې او مشاهدې په وخت کې ورڅخه ګټه اخستل کیږي
.

که چیرې ښوونکی په مستقیم ډول سره په دغو خبرو کې ګډون نه کوي نه دې کوي ، خو د ماشومانو خبرو کولو اوغوږ نیولو ته دې ډیر متوجه وي.

ج-لوستل Reading

لوستل هغه کیلي ده چې دکتابونو او چاپ کړي موادو دروازه دانسان په مخ خلاصوي اوانسان ته دخپلواکې زده کړې زمینه برابروي ، په حقیقت کې لوستل دښوونې اوروزنې یوبنسټیز

توکی دی چې دهغې پرته دکتابونو او له ښوونیزو اوروزنیزو منابعو څخه ګټوره اودوامداره ګټه اخیستل کیدا ی نه شي.
دزده کوونکو دپوهې هر اړخیزه پراختیا په لوستلو سره پیل کیږي. لوستل په حقیقت کې د ښوونې اوروزنې زیر بنا بلل کیږي. که چیرې یو زده کوونکی په لوستلو کې قابل نه وي نو هغه په تاریخ ، جغرافیه ،ساینس اونور مضامینوکې څه شی نه شي زده کولای. څوک چې په لوستلو کې کمزوری اوضعیف وي نونه شي کولای چې په ښوونه اوروزنه کې پوره برخه واخلي.
- ذهن ته دصوتي سمبولونو اوانځورونو دمفهومونو لیږدول ،هغه په ژبه راوړل او دسمبولونو او آوازونو څخه مفهوم اخستلو ته لوستل وایي.

يو ښه لوستونكى كوم دى ؟
يو ښه لوستونكى په دغه لاندې شيانو باندې قادر وي:
١ـ څه لولي په مانا اومفهوم باندې پوهيږي .
يواځې د كلمو تلفظ كول دلوستلو مانا اومفهوم نه لري ترڅو چې لوستونكي ته دكلمومانا اومفهوم ورته معلوم نه وي.
٢ـ په هغو ټكو اوعلامو دې پوه شي چې په لوستلوكې ورسره مخامخ كيږي.
لكه :(؟) ـ(.)ـ(-)ـ(!) ـ(...)ـ(،) اوداسې نور ،اودمطلب لنډيز چې دكتاب په وروسته برخه كې لوستونكى بايد هغو نقشو ګرافونوباندې پوه وي چې دتحريري موادودتشريح كولو په وخت كې ورته متوجه وي.

۳ـ ښه لوستونکی دکتاب دټولو مفرداتو سره لکه :لړلیک ،عنوانونه او ځینې نورو شیانو باندې پوهیږي.

۴ـ ښه لوستونکی هغه دی چې دلوستلو په وخت کې د لوستلو طریقې په نظر کې ونیسي او کار دې ورځینې واخلي . یعنې دیوې لنډې اواسانې کیسې په لوستلو کې دې له تیزیې څخه کار واخلي خو علمي حقایق اوهغه ځایونه چې ډیر مهم او پیچیده وي یاداشت او یاد کړي.

۵ـ لوستونکی دې د لوستلو سره مینه اوعلاقه ولري.ښوونکی دې د خپلې پاکې دندې له مخې دا پر ځان لازمه وبولي چې زده کوونکو ته هغه لارې ورزده کړي چې ددوې سره دلوستلو په وخت کې مرسته کوي اوهغه مرستې په لاندې شکلونو کیدای شي.

۱ـ ځو ساده کتابونه دې په لومړي وخت کې دنده ورکړي څو چې پخپله يې ولولي اوبيا دې دورکړ شوو کتابونو څخه دهغوی دپوهې په تناسب له هغو کتابونوڅخه ځوعنوانونه انتخاب او په ټولګي کې دې ووايي .تر څو چې دلوستلو قوه يې پرمختګ وکړي.

ددې پرمختګ لپاره دې ورځپاڼه،مجله او ساده کتابونه انتخاب کړي اوپه زده کوونکو باندې دې تکرار ولولي. دغلط تلفظ او بې ځايه توقف او ځينو نورو اشتباهګانو مخه دې ونيسي ورته دې اصلاح شي.

همدارنګه دکلمو استعمال په مناسب ځای کې دجملو طرز او دجملو ترکيبونه دې ورته په خيال کې وساتي . ترڅو چې دزده کوونکو د لغاتو ذخيره قوي او دهغو داستعمال ځای د پيژني.

ترکومه حده چې په زده کوونکو کې دلغاتو پانګه زیاتیږي په همغه اندازه د زده کوونکو علمي سویه لوړیږي.
همدارنګه کوښښ دې وشي چې دفکر تمرکز د لوستلو په وخت کې زده کوونکو ته وښودل شي.
په لومړنیو زده کړوکې لوستل په دریو پړاوونو کې ترسره کیږي په لاندې ډول دي:
۱ـ د توجه اوذوق رابلل:
پدې پړاو کې ښوونکی بایددلوستلو لپاره د زده کوونکو ذوق او پاملرنه وپاروي،
ښوونکی پدې برخه کې کولای شي ددرس په پیل کې په زړه پورې کیسو،پیښو او نورو په زړه پورې څیزو په ښکاره کول یا ددرس دموضوع دعنوان په اړه ډول ډول تصویرونه وښيي او په دې توګه ددرس په اړه د زده کوونکو

ذوق وپاروي او ددوی پاملرنه ددرس اصلي برخې ته واړوي.

۲.د پټې خولې لوستل:
ددې لپاره چې زده کوونکي د متنونو
د سمدستي لوستلو په ترڅ کې له ويرې او ډار
سره مخامخ نه شي ،دکلمو ،جملواو پراګرافونو
د ترکيب سره اشنا او په لوړ اواز لوستلو لپاره
چمتو شي نو د پټې خولې لوستل صورت نيسي.
په دې ډول لوستلو کې شونډې نه خوځيږي
دخولې څخه اواز نه اوځي ،يواځې دذهن په
کارولو او د سترګو په حرکاتو سره لوستل سرته
رسيږي.
دپټې خولې لوستلو ښيګڼه داده چې زده
کوونکي په راتلونکي کې د تيزو او چټکې

لوستنې له پاره چمتو کیږي دې ډول لوستلو ته مطالعه هم ویل کیږي.

د پټې خولې په لوستلو کې زده کوونکي د هغو کلمو، مفهومونو او جملو په برخه کې ډیر پام کوي چې لوستل او یا مانا یې ورته ګرانه وي. زده کوونکي هڅه کوي چې نوي مفهومونه د جملو د سیاق له مخې ولولي او په مانا یې وپوهیږي. که بیا هم ستونزې ولري نو هغه په نښه کوي ،د نورو زده کوونکو او ښوونکي سره د مناقشي او بحث په وخت کې یې زده کوي.

۳- په لوړ غږ لوستل:

د دې لپاره چې ښوونکی ډاډه شي ، چې زده کوونکو یې متن لوستلی او په مانا یې پوهېدلي دي، نو متن په لوړ غږ لولي، بیا د مفهوم

اخيستنې لپاره يې يو څه پوښتنې کوي او
تعريفونه سرته رسوي.
لنډه دا چې ښوونکی د يو متن په لوستلو کې
لومړی بايد د درس د موضوع يا سرليک په اړه
په زړه پورې خبرې وکړي، څو چې د زده کوونکو
پاملرنه درس ته واړول شي، بيا دې زده کوونکو
ته لارښوونه وکړي، چې د درس متن په پټه خوله
له ځانه سره ولولي او مشکل لغتونه يې په
کتابچو کې وليکي يا يې په نښه کړي او
وروسته بيا هر ستونزمن لغت چې د زده کوونکو
له خوا په کتابچو کې په نښه شوی وي په توره
تخته باندې دې وليکي او مانا يې له زده
کوونکو څخه وپوښتل شي. که چېرې ټول زده
کوونکي د لغت په مانا پوه نه شي، نو ښوونکی
دې د لغت مانا پر تخته وليکي او بيا دې متن

لومړی په زده کوونکو او بیا په خپله په لوړ غږ ولولي.

د لوستلو د مهارت په وده او پراختیا کې باید لاندینۍ لارښوونې په پام کې ونیول شي:

زده کوونکي باید :

❖ د لوستلو په ټولو پړاوونو کې د لوستل شویو کلمو / عبارتونو په مانا او مفهوم ښوونېزو او روزنیزو ښېګڼو (مسلکي مالومات، د ژوند مسایل، اخلاقي سلوک) ښه وپوهیږي.

❖ د کلمو په ترکیبي بڼو او د سمبولونو او غږونو په اړیکو وپوهیږي.

- ❖ هڅه وکړي چې په نويو کلمو ، موضوع، مانا او مفهوم د متنونو د قرينو له مخې وپوهيږي.
- ❖ نظمونه په ښه غږ او شعري لهجه ولولي.
- ❖ متن په مناسب او وړ غږ (نه ډېر لوړ، نه ډېر ټيټ، نه ډېر تېز، او نه ډېر ګُند) ولولي، چې اوريدونکي يې په مينه او د لچسپۍ تعقيب کړای شي، په مفهوم يې وپوهيږي او منفي اغيزې پرې ونه ښندي.
- ❖ ډېر غوره او کليدي کلمې او جملې پر توره تخته وليکي، يا دې ښوونکی پر توره تخته وليکي.
- ❖ ټول وار په وار لوستلو کې برخه او ونډه واخلي.

د لوستلو لپاره تیاری:

د یوه لوستونکي لپاره لومړی شی، چې دی ورته اړ دی، هغه د ده د کښېناستلو وضعه ده، چې په خورا درست او ښه ډول د کتاب په مقابل کې کښېني.
په دې مانا چې پرڅنګ یا د مخې خوا ته دې ډېر پر کتاب ټیټ نه شي.
داسې نور حالتونه، چې د لوستونکي صحت ته مناسب نه دي باید اختیار نه کړي.
د لوستلو په مقدماتي او لومړي پړاونو (مرحلو) کې زده کوونکي دې ته هم اړتیا لري، چې د سترګو د حرکتونو له مخې له ښۍ خوا نه چپ لور ته غړول زده کړي او د ا کار په لاندې اصولو باندې استوار دی:

۱- د لیدلو ډېرې ساده، بسیطې خنداورې
تصویري کیسې زده کوونکو ته وویل شي او
داسې لارښوونه او پرمختګ منځ ته راوړي، چې
دوی یې هیله او آرزو ولري.
۲- د یو چوکاټ په ذریعه چې د یو ښیښیي
مردکي چوکاټ دې د نومورې چوکاټ په
وسط کې څو طبقې دي او پرمخ یې
پلاستیک سریښ دی، د د غه چوکاټ په
متناظرو کنجونو کې سوري دي. کله چې په
یوه سوري کې مردکي واچول شي، د چوکاټ
چپ خوا ته حرکت کوي، تر څو چې دوهمې
برخې ته راځي اما کله چې ښې خوا ته حرکت
وکړي، نوموړی مردکی مالومیږي، په همدې
ترتیب ورو ورو هر څومره چې غواړي د
مردکي حرکت ته دوام ورکولای شي چې په

حقیقت کې یوازې د سترګو حرکات د ښي خوا څخه چپ لورته په دې وسیله سره د سترګو حرکت روزل کیږي او دا زموږ یوا ځینۍ هیله ده، چې د سترګو حرکتونه ورو ورو د لوستلو لپاره اماده شي.

۳- څوک چېرته ځي؟

د صفحې ښۍ خوا ته دې زده کوونکی او چپ لور ته د هر یو زده کوونکي لپاره یو یو کور دی، د هر زده کوونکي لپاره د دوی کور ته اوږده لاره تللې ده.

اوس هر یو زده کوونکی کولای شي، چې د ښي لور څخه نومرې لیکه چې موږ ورته لار ویلې ده تعقیب کړي، تر څو خپل کور ته ځان ورسوي او یا دا چې له مطلب او موخې سره اړیکه ونیسي. البته د لارې تغقیبول په ګوتو او یا نورو شیانو سره کیږي، د لوستلو په برخه کې دا تمرین سترګې له ښي لور څخه چپ لورته روزي، له بلې خوا د لیکلو لپاره هم مرسته کوي او ه د زده کوونکو غړو ته نظم او نسل وربښي.

د لوستلو لپاره ښکه پلان طرحه شي ؟

یو ښوونکی کولای شي چې د خپلو زده کوونکو سره د لوستلو په مهارت کې مرسته وکړي وروسته بیاهغه ته پرمختګ ورکړي. پدې برخه کې له ډیرو لاروڅخه کارو اخیستلای شي.

۱-ښوونکی کولای شي چې د خپلو زده کوونکو څخه د هم ریښه لغاتو په پراختیا کې مرسته وکړي پدې شرط که چیرې د دوی مورنۍ ژبه د کلماتو په ریښو کې د دوهمې ژبې سره ګډون او یوالې ولرې د ژبې په تدریس کې کولای شي چې عبارت ،متضادې کلمې او مترادفې کلمې سره شرحه کړي پدې شرط چې هم ریښه کلمې د یوې کورنۍ څخه وي توضیحات یې لازم دي.

مثلا: روغ، روغتون، روغتیا ، روغوالې او داسې نور...

یخ او سوړ، ویاړ او افتخار،مرسته او کمک او داسې نور.

۲- متضاد لغات: لکه خپه او خوشحاله ، ژوند او مرګ ، شپه او ورځ، دوست او دښمن

ښوونکی پدې ډول له زده کوونکو سره مرسته هم کړلای شي چې دوې کوچنې او لوې کلمات وویشي لکه پوه، پوهنه ،ناپوه او داسې نور
همدارنګه ښوونکی کولای شي چې پروفیکس زده کوونکو ته ورزده کړي، لکه: بې بنیاده، بې کوره ،بې کاره ، بې موره، نا معقول اوداسې نور.
همدارنګه سفکس لکه: پوهنتون، روزنتون، کلیوالي ، ولسوالي او داسې نور.
۳.همدارنګه ښوونکی کولای شي چې د زده کوونکو سره د کلماتو مانا د قیاس له مخې له موجوده شاوخوا کلماتو او یا دنورکلماتو په وسیله سره مرسته وکړي ښوونکی کله چې د مجردو کلماتو یعنې د زده کوونکو په مورنۍ ژبه سره ځواب ورکولای شي پدې شرط چې ښوونکی د زده کوونکو په مورنۍ ژبه پوه شي دازیار باید وویستل شي چې په پښتو کې دامکان په صورت

سره په ساده نقشو ،ساعاتو ، کليزو او داسې نور مناسبو څيزونو باندې زده کوونکو سره او ورو زل شي او زده کوونکو ته په ځينې نظريې په شعور ډول سره د خلکو د کلتور په باره کې معلومات ورکړل شي داهم پدې شرط که چيرې دوې وکولای شي او يا يې ضرور وبولي ښوونکی کولای شي چې په لنډ ډول سره ددوې دمورنۍ ژبې په وسيله سره معلومات ورکړي.

۴-ښوونکی دزده کوونکو په درک او پوهه د مختلفو لارو څخه باوري شي او څه نا څه لاور يادونه وکړي.

۵-ښوونکی د ډيرو مختلفو سوالونو ډولونه په عينې سلسله کې پوښتنې وکړي.

دمثال په ډول: دی پوښتنه کولای شي چې ايا زلمی افغان دی !؟

دا ډول سوالونه په استفهامي ډول باید وښودل شيٍ او استفهامي کلمات لکه څرنګه ؟ څه ؟ څوک؟ چیرته؟کله ؟ څله ؟ولې؟ او داسې نور.
مثلا: څوک په امریکا کې اوسي ؟
څرنګه يې ؟کله راځې؟ څه کوي ؟ څله خپه يې ؟ ولې ژاړې؟او داسې نور.
۶- په وروستیو مراحیلو کې دی باید داسې پوښتنې وکړي:
(څنګه یا ولی)
قیاسي سوالونه د لوستلو په مواریدو کې باید وشي لکه: تاسې څه کوی ؟تاسې څه فکر کوې؟
په همدې ډول ښوونکی داسې پوښتنې وکړي چې زده کوونکی ځوابونه د لوستلو په مواریدو کې کلمه په کلمه پیدا کړي.
ښونکی د يوې فقرې اصلي مفکوره او مقصد له زده کونکو څخه باید پوښتنه وکړي چې دوی هغه

کلمات پیدا کړي په یوه طریقه واضح او تشریح کړای شي. او دا وښيي چې نوموړی شخص خبرې دبیرې او قهر په برخه کې دي یا هغه وضعه او حالت چې دی پکې موقیعت لري درک کړي ښوونکی زده کوونکو ته غیری مرتبې کلمې په عباراتو او فقرو ورکوي وروسته بیا له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې دوی دې په اصلي او مرتب ډول سره واړوي.

څنګه یو ښوونکی د زده کوونکو دلوستلو د تیز والي ته پرمختګ ورکولای شي.
الف: کله چې دوی خاموشانه یو شی لولي ښه به داوي چې وخت د لوستلو څو چنده کم کړي.
ب: ښوونکی د وخت دکموالي په جریان کې ډیره توجه وساتي او دزده کوونکو د کلمو تلفظ ته متوجه اوسي.

ج: زده کوونکي دې تشويق شي چې د شونډو حرکات کم کړي کله چې دوی خاموشانه مطالعه کوي.

د: ښوونکی په يوه معينه غايه او مقصد کې درس ورکړي نو دوی به ضرور څو سوالونو ته ځواب پيدا کوي ، بيا ځينې کلمات ورته پيدا کړي يا کومه مفکوره يا عنوان او يا داچې يو لوی او مرکزي فکر به ورته پيدا شي دا کار د ښه ويلو او لوستلو لپاره په چپه چوپتيا سره او هم په لوړ اواز.

خو ښوونکی پخپله ځينې چارتونه ورته جوړوي اوبيا په هغه کې لدې چارتونو څخه کار اخلي.

څرنګه چې دلوستلو د مرحلو او طريقو په باره کې څه خبرې وشوې ښه به وې چې دلوستلو د ښوونې په برخه کې خبرې اترې وکړو او څو طريقې پدې باره کې هم شته چې دا امکان په توګه له هغو څخه بايد استفاده وکړای شو.

لومړنۍ مرحله یا طریقه:-

هغه مواد چې دوی زده کړي او یا یې په یاد کړي دي
باید هم یې ولولي او هم یې ښه تلفظ کړي دغه
لوست یا د دیالوګ په ډول ترتیب شي او یا دی
دیوې سلسلې عملي جملو په رنګ سره صورت
ومومي او یا داچې یو ساده تمثلي کیسه د ټولګي
په شاوخوا کې چې پخوا زده کوونکو ورباندې
بحث کړای وي په داسې حال کې چې تدریس شوې
ترکیبې جملې هم پکې ترتبب او تنظیم شي
ښوونکی باید زده کوونکي دیته مجبور کړي چې
دزده کړای شوي شیان، نوموته،بې له دې چې
شیانو ته وګوري نوم یې په درست تلفظ کړي.
وروسته بیا هغه مواد دښوونکي له خوا په لوړ اواز
ولوستل شي په داسې حال کې چې زده کوونکي
ورته په دقت سره وګوري او ښوونکی لوست

تعقيبوي وروسته د ښوونکي تر لوستلو زده کوونکي په ګډ اواز سره همدې طريقي په لوستلو پيل کوي دا هم ممکنه ده چې وروسته تر دي عملي د يو بل ګروپ څخه په انفرادي ډول هيله وشي چې ووايي.

دوهمه مرحله:-

ښوونکي او يا يوه ډله د ژبې ښوونکي په ښوونځي کې اشنا کلمې او راز راز ترکيبونه ترتيب کړي وروسته يې ديوه ديالوګ په شکل سره راولي په همدې ډول دزده کوونکو سره مرسته وشي چې دا نوې ترتيب شوي مواد چې ټول اشنا اومروج عناصر پکې راغلي وي ولولي.

دریمه مرحله:۔

زده کوونکي دې د داسې موادو په لوستلو پیل وکړي چې په هغه کې ځینې نامانوسه (اشنا) کلمې او ترکیبونه پکې وي دا رنګه مواد د ښوونکي یوه کمیته ترتیبوي ، دلته د پام وړ خبره داده چې پدې متنونو کې اسان او ساده عبارات راغلي وي د زده کوونکو علاقه او د عمر درجه هم په نظر کې ونیولای شي د تجربې له مخې ثابته شوې ده چې که چیرې (۳۰) اشنا کلمې تدریس شي نو باید چې یوه نوې کلمه پکې راشي پدې سویه کې یوه طریقه غوره شوې ده چې د ګرامري لوستلو څخه یوه برخه د عملي کار لپاره وټاکل شي.

څلورمه مرحله :ـ ځینې خلک دیوه ساده کلاسیکه او یا دیوې مجلې څخه د لوستلو یو عبارت ټاکي ځینې نور خلک شته چې هغوی له دې نظرې سره مخالفت لري ، دوی وایي چې زده کوونکو ته لا ډیر بهتر مآخذ مارکیټونه ، بازار اود پیریدلو او پلورلو ځایونه دی. په ځانګړې توګه هغه زده کوونکي چې دوی د اصلي متن په لوستلو قدرت ونه لري او ددوی غوره مواد د تدریس لپاره مرتب مثال شي لکه ددریمې مرحلې مواد چې ولوستله شو.

پنځمه مرحله :ـ منحد شوې مواد اود کتابونو ټوله نړۍ باید دزده کوونکو په مخ و ارزه وي.
دا چې پنځمې مرحلې ته زده کوونکي څه وخت رسیږي ؟ په دې ډول وایي :

ځنې زده کوونکي شايد هيڅکله دې مرحلې ته ونه رسيږي. ځکه چې دوی په خپله مورنۍ ژبه کې هم دې مرحلې ته نه دي رسيدلي. ځينې زده کوونکي دي چې د عالي ښوونځي په کلني پروګرام کې رسيږي.

۱ـ هغه لوستل چې په ورځو ويشل کيږي د يوې ورځې يوه برخه ده په دوو يا دريو حصو ويشلی شي ترڅو چې خپلو لارو چارو ته مختلف شکلونه ورکړي شي.
۲ـ د لوستلو د تشويق لپاره بايد يو ډول طريقه پيدا شي چې د زده کوونکو ارزوګانې او هيلې د دوی د تجربو په اساس په نظر کې ونيول شي. او که د غه لوست د يوې لويې کتنې يوه برخه وي نو د هغې کتنې په اساس دې ترتيب ونيول شي.

۳.د لوستلو هدفونه دې داسې ورته وواييي: څه کوي ؟ چې په راتلونکي کې به څه پيښېږي ، راځې چې ددې کار علت معلوم کړو . يا راشئ چې په دې باره کې زيات معلومات لاسته راوړو.

د ليکلو تکړه توب

د انسانانو له خوا يو شمير منل شوو حرکي سمبولونو (نښو) کښلو او رسمولو ته ليکل وايي.

هره نښه د يوه غږ نمايندګي کوي چې په خپله يا د نورو نښو له ترکيب سره د با مفهومه صوتي غږونو نورو واحدونه او شکلونه جوړوي . دا

کوچني واحدونه کلمې دي چې د شکلونو له ترکیب څخه یې عبارت او جملې جوړیږي.
د مورنۍ ژبې د لومړي درس څخه د لیکلو فعالیت او تکره توب پیل کړي. زده کوونکي د کلمې لیکل په تخته کې مشاهده کوي او ښوونځی د لیکلو ځای دی.
زده کوونکي د مورنۍ ژبې دا څلورم تکره توب چې لیکل دي په ښوونځي کې زده کوي ماشومان د لومړی ځل لپاره د کلماتو لیکل د ګوتو په واسطه په هوا کې ، او همدارنګه د کلماتو لیکل په شګه او د میز په سر د ګوتو په واسطه لیکي او لیکل زده کوي او دا عمل څو څو ځله تکراروي او وروسته بیا په تختو او کتابچو کې لیکل شروع کوي.

چې اول د حروفو او اسانه کلماتو په لیکلو پیل کوي چې البته د ښوونکو په وسیله کورنۍ اود ټولګي دندې ورکول کیږي او ښوونکی دنومړو وظیفو نظارت کوي اود زده کوونکو کورنۍ دندې ګوري او اصلاح کوي یې تر څو زده کوونکي ددې تکړه توب په زده کولو کې تشویق او راهنمایي شي.
ښوونکی کله چې د چارت ، فلش کارت او یا د تختې په مخ لیکل کوي نو باید ډیره پاملرنه ولري چې ښه ولیکل شي.
املا او انشا باید په نظر کې ونیول شي ، ددې دپاره چې د ښوونکي لیک د زده کوونکو لپاره سرمشق دی.
ښوونکی باید په لیک کې دزده کوونکو وده او پرمختګ په نظر کې ونیسی دلیکلو په وخت

کې د ماشومانو کښېناستل د ځمکې پرمخ او
د چوکۍ په سر وښو دل شي تر څو ماشومان د
ښوونکي د لارښوونې سره سم په ښه توګه په
چوکيو او ځمکه کښيني او ليکل وکړي.
دلومړي ټولګي زده کوونکو عضلات په هغه
اندازه چې لازم دی پرمختګ نه کوي.
له دې کبله حروف او کلمې په ښکلي ليک سره نه
شي ليکلای نو لازم دی چې د غټو پنسلونو او
داسې کاغذونو چې د خط کشۍ مينځ کې يې
فاصله زياته وي ورته تهيه شي تر څو زده
کوونکي وکولای شي په هغه کې ليکل وکړي.
ليک يو بطي آموزش دی چې په يوه هفته
،مياشت حتی په يو کال کې نه زده کيږي.
روحيات پيژندونکي په دې نظر دي چې
ماشومان بايد مجبور نه شي که په کيڼ لاس

لیک کوي خپلې رويې ته تغیر ورکړي. دغه ډول مجبوري ددې سبب ګرځي چې ماشومان په لیک کې کمزوري تربیه کېږي. باید ښوونکی د تشویق څخه کار واخلي تر څو زده کوونکی خپل دا عادت ترک کړي. دا کار د زده کوونکو په ګټه تمامیږي.

لیکنه داسې یوه وسیله ده چې دهغې په مرسته سړی کولای شي خپله شخصي عقیده او فکر نورو ته څرګند کړي. که چیرې درس او لیکنه د زده کوونکو د ضرورت او علاقې سره سم وي ، ماشومان په اخیري اندازه دزیار څخه کار اخلي.
ښوونکی باید زده کوونکي پدې مطلب پوه کړي چې دلیک ستر اهمیت دې سره اړیکي پیدا کوي چې دبشریت ځانګړی تاریخ د لیک د تاریخ

څخه پيل کيږي چې د بشر تمدن د ليک زيږنده وي.
البته دا وروستۍ خبره درسته نه ده ، خو په عنعنوي توګه مؤرخين د ليک د پيدا ښت نه مخکې دورې ته لاد تاريخ نه مخکې دوره (ماقبل التاريخ دوره) وايي.
ليک د بشريت د فرهنګي موازينو په ساتنه او انتقال کې ډير زيات ارزښت لري د نړۍ نامتو ليکوال د خپلو ليکنو په برکت نه يوازې د خپل عصر د خلکو سره خبرې کوي بلکې د راتلونکو نسلونو غوږونو ته هم خپل پيغام رسولی شي.
د روح پيژندونکو په عقيده د ليک په ښودنه کې بايد دا لاندې ټکې په پام کې ونيول شي:

۱- پرېږدئ چې زده کوونکي د ليکنې موضوع پخپله انتخاب کړي ، د خپل ذوق او علاقې سره سم مقاله ، شعر او کيسې يا ډرامې وليکي.

۲- زده کوونکي ته دې دليک په ښودلو کې ازادي ورکړل شي او ترممکنې اندازې پورې دې د فورماليزو او شکل پرستۍ مخه ونيول شي.

۳- د ګرامر او املا په باب انتقادي ، افراطي بڼه دې نه غوره کوي.

۴- دليک ښودنې ځينې قاعدې دې دضرورت په وخت کې په تطبيقي بڼه تشريح کړي.

۵- د ليکلو د سويې لوړول يوازې د ښوونکې دنده نه ده ؛ بلکې نور ښوونکي هم بايد د خپلو کارونو په ساحه کښې زده کوونکي ليکنو او ځيرنو ته وهڅوي.

۶ـ د لیکنې اساسي هدف د مفکورو انتقال دی.
ښوونکي او زده کوونکي باید دغه اصل له نورو تکنیکونو څخه لومړی او مقدم وګڼي.
۷ـ کوم زده کوونکي چې په لیکلو کې تبارز وکړي د هغوی د تحسین او تقدیر د پاره دې لارې او چارې ولټوي.
په عامه توګه لیکل په دوه ډول دي:
۱ـ تقلیدي لیکنه: چې د کتاب یا نورو لیکنو څخه لیکنه سرته رسیږي
۲ـ نوښتي یا ابتکاري لیکنه: د یوه شي حالت یا واقیعتونو په باره کې په خپله د اشخاصو د ذهن، فکر او تخیل تصویرونه وي.
په زده کوونکو کې د لیکلو د مهارت د ودې ورکولو او پیاوړې کولو پر مهال ښوونکی باید لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي:

۱ـ دا سې ليکنه دې وشي چې لوستلونکی يې په اسانۍ سره ولوستلای شي.

۲ـ د هرې کلمې توری بايد په خپل ځای کې څرګند او دلوستلو وړ وي.

۳ـ د ټکو لرونکو تورو او کلمو ټکي بايد په خپل مناسب ځای کې څرګند وليکل شي څو چې په لوستلو کې زده کوونکو ته تيروتنه را مينځ ته نه کړي.

۴ـ په هره جمله کې بايد يوه يوه کلمه بيله، څرګنده او واضيحه وليکل شي د بيلګې په ډول:

دا د دادا دام دی =دا ـد ـدادا ـدام ـدی

۵ـ زده کوونکی دې پر توره تخته ليکل شوې کلمې (ګرانې او پيچلې) په کتابچو کې يا پر توره تخته مشق کړي.

۶ـزده کوونکی دې ګټوري اونوي کلمې اود هغو ماناوې (له کتاب څخه برسیره) چې د ښوونکی په واسطه پر توره تخته لیکل شوې وي خپلو کتابچو ته ورسوي.

۷ـزده کوونکي دې اصلاح شوې کلمې هم خپلو کتابچو ته ورسوي بیا د په ټولګي یا کور کې هغه څو ځله تمرین کړي.

۸ـد زده کوونکو له خوا سرته رسیدلې تیروتنې دې تر هغه چې نور زده کوونکي یې د اصلاح کولو توان ولري ښوونکی نه اصلاح کوي.

دلیکلو لپاره ځیني تمرینونه:ښوونکی دې د کتاب له پیل څخه تر پای پورې د زده کوونکو دلیکلو دتکره توب د پیاوړتیا له پاره دهغوی

د سويې ،استعداد او علاقې سره سم زده کوونکو ته لاندنۍ يا نور ورته تمرينونه ورکړي.

۱-په داسې حال کې چې کتابونه يې تړلي وي ښوونکی يا زده کوونکي په خپله يو بل ته د ځينو کلمو املا وايي زده کوونکي يې پرتوره تخته يا کتابچو کی ليکي.

۲-ښوونکی متن پرتوره تخته ليکي يا په کتاب کې يوه برخه ټاکي بيا د زده کوونکو بيلو بيلو ګروپونو ته دنده ورکوي چې له هغې څخه د شيانو نومونه يا فعلونه يا صفتونه يا ضد کلمې يا هغه کلمې چې په ک يا بل کوم ځانګړي توري پيل شوي وي ورڅخه وليکي.

۳-ښوونکی زده کوونکو ته عنوان،مثلا دخوړو نومونه،دميو نومونه،دورځو نومونه،دهيواد نومونه،دهغو کسانو نومونه چې په (م) پيل

کيږي پر توره تخته ليکي ؛بيا له زده کوونکو غواړي چې هغوی له ځانه فکر وکړي او بيا د هغو اړوند نومونه ،کلمې وليکي.

۴-ښوونکی يو شمير کلمې ورکوي يا زده کوونکي ګروپونو کې يو بل ته ځينې کلمې وايي او د هغو په باره کې جملې جوړوي.

۵-ښوونکی يا زده کوونکي پخپله يو بل ته ځينې پاراګرافونه /جملې د املا په ډول وايي.

۶-زده کوونکو ته ځينې ګډې وډې کلمې ورکولی کيږي چې له هغو څخه مناسبې جملې جوړې کړي .

لکه: هلک ، دا ، سبق،وايي...

۷-د يوه پاراګراف د تنظيم لپاره ځينې ګډې وډې جملې ورکولی کيږي چې د منطقي تسلسل په نظر کې نيولو سره هغه تنظيم وړاندې او

وروسته کړي او يو بامفهومه عبارت ترې
جوړ کړي.
۸.زده کوونکو ته دنده ورکول کيږي چې لومړی
يو تړاکلی عبارت /متن يا د خپلې خوښې يو
عبارت يا متن ولولي او بيا دې په کتابچو کې په
خپلو کلمو او عبارتونو سره د هغې مفهوم
وليکي.
۹-زده کوونکو ته دنده ورکوله کيږي چې پرته له
دې چې کتاب بيا وګوري د هماغې ورځې د درس
مطلب يا لنډيز په خپله ژبه کتابچو کې وليکي.
۱۰-زده کوونکو ته دنده ورکول کيږي چې
يوعنوان / موضوع پخپله خوښ کړي (يا
ښوونکی عنوان /موضوع ورکول) بيا دې د هغې
په باره کښې څو منظمې او مرتبطې جملې
وليکي.

۱۱-زده کوونکو ته دنده ورکول کېږي چې په خپلو کتابچو کې پلار، خپلوانو او دوستانو ته لیک د ښوونځي او دلارې ته رفعه یا درخواست ولیکي.

تدریسي پلانونه

پلان په لغت کې تعبیر او اټکل ته وایي او په اصطلاح کې د یو کار او یا فعالیت سرته رسولو لپاره ذهني نقشې او تګ لارې ته پلان وایي.
درسي پلان یوه سیستماتیکه او منظمه تګ لاره ده چې دښوونکي او زده کوونکو ټول داسې فعالیتونه د سرته رسیدو په خاطره په درسي پلان (یو ساعته درسي پلان) کې د ښوونکي له خوا ځای کړای شوي وي.

د یوه مهال ویش له مخې وضعه شوی پروګرام په ښوونځیو کې عملي کیږي نو لوست د هماغه مظمون د مطالبو څخه تعلیمي واحد دی. چې پر همدې اساس هر لوست ځانګړې خاصې لري ، ښوونکی باید ددې مطالبو په ښه پوهولو او درک کولو کې د زده کوونکو سره زیات کوښښ او جدیت وکړي.
ښوونکي ته ضروري ده چې مخکې له تدریس څخه په دقیق ډول د پروګرام د هر لوست موقیعت د کال په اوږدو کې خپل ځان ته معلوم کړي.چې د همدې کبله ښوونکی اړتیا پیدا کوي چې د خپل کار پلان جوړ کړي.
ښوونکی د خپل کار د پلان لپاره اړتیا لري چې په پلان کې تعلیمي نصاب ، د پروګرام مفردات د زده کوونکو لیاقت او سوه ، د تدریس نوي

روشونه ، وخت او مهال ویش ،د ټولګي فزیکي وضع،موسم درسي کومکي مواد .... او ځینې نور ضروري اولازمي شیان په نظر کې ونیسي.
د اچې په عمومي توګه د هغو فعالیتونو دمجموعي له تصور څخه عبارت دی چې په راتلونکي کې عملي کیږي.په همدې اساس په عمومي ډول د تدریس په برخه کې له درې ډوله پلانونه څخه زیات کار اخستل کیږي.

الف-طویل المدت پلان:

هغه پلان دی چې د پروګرام ټولو عمومي موضوعګانو د سرته رسولو لپاره په کار لویږي او د یو تعلیمي کال د طرح شوو موضوعاتو د وخت تنظیم او نورې ضروري اړتیاوې پکې په نظر کې نیول کیږي. چې ښوونکی د غه پلان د

کلني تقديمي پلان په نوم پيژني او په لاندې ډول طرح او ترتيب کيږي:
د کلني تقريبي پلان طرح او ترتيب:
کله چې ښوونکی د خپل کلني کار پلان ترتيبوي بايد د کال په موده کې د درسي موضوعاتو اجرا او پرمختګ په نظر کې ونيسي ، رخصتي ، د درسي ساعتونو شمير ، علمي سيرونه،عملي کارونه په همدې ډول تولګي نه دباندې درسونه دمهال ويش او جنتري له مخې ښودل کيږي.
د درسي موضوعاتو د تدريس وخت د کال په بهير کې د پلان له مخې تعينيدای شي.
په لنډ ډول د کلني تقويمي پلان په ترتيب کې لاندې لاندې ټکي په پام کې نيول کيږي:
۱- په لومړي قدم کې د نوي تعليمي کال د مهال ويش په اساس د مضمون د درسي ساعتونو

شمير د ټاکل شوو ورځو سره په پام کې نيول کيږي.
۲- په دويم قدم کې ښوونکي ته بايد د تعليمي کال پيل او پای واضح وي. تعليمي مياشتې بايد مشخصې کړي او د ترتيب شوي جدول په مربوط ستون کې يې وليکي.
۳- ښوونکی بايد د څلورنيم مياشتنۍ ازموينې ،کلنۍ آزموينې، ددوبي او ژمي اونورو رخصتيو نيټې په نظر کې ولري.
۴- ښوونکی بايد د خپلو درسي ساعتونو شمير په مياشت او تعليمي کال مشخص کړي.
۵- که چيرې د ښوونکي د تدريس ټاکلې نيټې د عمومي رخصتيو ورځو سره تصادف کوي ، بايد ښوونکی يې يادداشت کړي ؛په همدې ډول په تخميني ډول د مشکلاتو ،ناروغيو اونورو

اړتیاوو لپاره په تعلیمي کال کې وخت او موده په نظر کې ونیسي او دیو تعلیمي کال د درسي ساعتونو له اصل شمیر نه یې طرح کړي.

۶ـ د مشخصو ساعتونو شمیر د تعلیمي میاشتو او کال په اوږدو کې د تدریس لپاره په نظر کې ونیسي او د جدول په مربوطه ستون کې یې درج کړي. ښایي په ځینو میاشتو کې د رخصتیو له کبله د درسي ساعتونو شمیر کم او زیات شي.

۷ـ بیا د کتاب ټول مخونه په داسې ساعتونو وویشي او د هرې میاشتې د مخونو شمیر په مربوط ستون کښې ولیکي.

۸ـ په دې برخه کې هغه موضوعات چې غواړي چې په هره میاشت کې یې تدریس کړي د کتاب د مخونو او درسي ساعتونو په نظر کې نیولو سره په مربوط ستون کې ولیکي.

۹.وروسته په هره میاشت کښې د درسي موضوعاتو په ارتباط د تدریس لپاره درسي کومکي مواد او لوازم په پلان کښې ولیکل شي .

۱۰.د تدریس او زده کړې د ښه والي لپاره باید د موضوعګانو په ارتباط د تدریس مشخص اصول او روشونه په نظر کې ونیول شي.
د پورتنیو مطالبو د زیاتې روښانتیا لپاره د کلني تقریبي پلان نمونه چې د سړو سیمو د ښوونځیو لپاره ترتیب شوې په وروسته جدول کې تاسو ته وړاندې کیږي:

کلني تقریبي تدریسي پلان فورمه

د (   ) درسي ساعتونو د پاره د پروګرام مفردات.   مضمون(   ) ټولګی( )

دمضمون	دکتاب	درسي مواد او	د تدریس

موضوعګانې	مخ	لوازم	میتودونه
په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي.	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي.	تاکلي اصول او میتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي

د سرطان له (۱۵) نیټې څخه تر (۳۰) نیټې پورې څلورمیاشتنۍ آزموینه وي؛ او د اسد دلومړې نیټې نه تر (۱۰) نیټې پورې د ګرمۍ په مناسبت رخصتي.

دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي.	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي.	تاکلي اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي

د قوس دلومړۍ نیټې نه تر (۳۰) مې نیټې پورې کلنۍ ازموینه اخستل کیږي. جدي، دلو، د حوت تر ۱۵ نیټې پورې رخصت وي.

په همدې ډول ښوونکی باید د کلني پلان د جوړولو څخه وروسته خپل موضوعي تقریبي میاشتني پلان هم ترتیب کړي.
ښوونکی مجبور دی چې د هرې میاشتې لپاره د درسي ساعتونو شمیر تعین کړي.
یعنې د کلني پلان د ساعتونو له مخې د هرې میاشتې لپاره ساعتونه وټاکي.

ب- میاشتني موضوعي تقریبي پلان:
د دې لپاره چې هر درسي مضمون د یو شمیر موضوعاتو څخه چې د هغوی محتویات په منطقي ډول تسلسل پیدا کړي جوړ شوي. دا موضوعګانې چې په خپل مینځ کې منطقي ارتباط ولري په بیلو بیلو درسو کې مطالعه کیږي. خو د ښوونکي لپاره

پکار ده چې هرې میاشتې لپاره بیل بیل پلان هم جوړ کړي.

د تقریبي موضوعي پلان د جوړولو په وخت کې کولای شو چې لاندې مطالب په نظر کې ونیسو :

۱ـ په لومړی قدم کې دی جدول (د پلان فورم یا چوکاټ) ترتیب شي.

۲ـ د کلني پلان د یوې میاشتې د مطالبو او موضوعاتو په نظر کې نیولو سره هماغه مطالب په څلورو اونیو وویشل شي.

۳ـ د یوې اونۍ د درسي ساعتونو په نظر کې نیول سره د کتاب د مخونو له مخې د هماغو ساعتونو موضوعات تعین شي او په مربوط جدول کې دې ولیکل شي.

۴ـ د هماغو موضوعګانو د تدریس لپاره دې په هغو ساعتو کې درسي مواد او لوازم برابر او په نظر کې ونیول شي.

۵ـ د زده کړې د ښه والي لپاره باید د تدریس اغیزمن اصول او لارې چارې مخکې له مخکې په نظر کې ونیول شي.

د پورته مطالبو په نظر کې نیولو سره د موضوعي تقریبي پلان نمونه په لاندې ډول وړاندې کیږي:

د میاشتنې تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

د(   ) ساعتونو لپاره ، د پروګرام مفردات ، مضمون(   ) ټولګی(   )

ګڼه	میاشت	اونۍ	عنوان	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	درسي میتودونه

		لومړۍ	هره درسي موضوع د یوواحد درس څخه استازیتوب کوي		دنوموړو عنوانونو لپاره درسي موادو او لوازم	دنوموړو عنوانونو په اړوند درسي موادو او لازم مناسب اصول او لارې چارې انتخاب
		دوهمه				
		دریمه				
		څلورمه				

ج-یو ساعته درسي پلان:
د موضوعي تقریبي پلان څخه وروسته ښوونکی دیوه درسي ساعت دپاره پلان جوړولو ته اړتیا لري.
څرنګه چې درسي پلان له یوې مرتبې منظمې امادګۍ څخه عبارت دی ، چې ښوونکی هغه مخکې له درس څخه تیاروي او په خپل ټولګي کښې یې تطبیقوي.

درسي پلان د ماشومانو په زده کړې او د ښوونکي په تدريس کې زياتې اسانتياوې برابروي. پخوا داسې تصور کيده چې ښوونه او روزنه يوازې د درس وړاندې کول دي او ښوونځې هغه ځاى دى چې دا درسونه پکې ورکول کيږي. کله تجربې مينځ ته راغلې دغې مفکورې ورو ورو تغير وکړ. يعنې ښوونځې يوازې د درس او د حقايقو د درک کولو ځاى نه بلکې داسې يو ځاى دى چې د فکر کولو، پوهيدلو، پوهولو او راپوهول، د ځان او نورو په وړاندې د مسوليت احساسول او داسې نورو د زده کړې لپاره زمينه برابروي.

زده کوونکو ته د جسمي، ذهني او ټولنيزو مسلو له پلوه توجه او پاملرنه کيږي.

د ښوونکي له خوا لارښونه ، ترغيب او تحريک
صورت نيسي ؛ تر څو زده کوونکي په خپله کار
وکړي او په خپل ځان متکي شي.
ددې لپاره چې پورتني هدفونه په لاس راوړو
بايد د هر لوست لپاره درسي پلان جوړ کړو.

د يوه درسي پلان اهميت او ضرورت:
ددې لپاره چې تدريس په اغيزمن ډول سرته
ورسيږي ؛ښوونکی بايد د خپل درسي پلان طرح
کولو کې لاندې ټکي چې د هغوی اجرا د تدريس
په وخت کې ضروري دي ، مراعات کړي
دا ټکي د ښوونکي سره د درسي پلان په طرح
کولو کې مرسته کوي:
۱ـ په يقين سره درسي پلان د هرې ورځې کار د يو
معلوم هدف په لورې بيايي او د مطلوبو هدفونو

د لاس ته راوړلو لپاره زیاته پاملرنه کوي ؛ او ښوونکی د تشویش او پراګندګي څخه ژغوري.
۲- درسي پلان په تعین سره د مختلفو درسونو په مینځ کښې ارتباط پیدا کوي ، په همدې ډول د موادو رابطه د درسي فعالیتونو سره ټینګوي او باعث کیږي چې ښوونکی په موضوع باندې حاکم اوسي ؛ تر څو ښوونکی د درس له موضوع ونه وځي.

۳- د شاګردانو ترمینځ څانګړې او فردي اختلافونو باندې اګاهي ولري او د پلان د ترتیبولو نه دمخه یې باید په پام کې ولري.
۴- د درسي پلان د طرحه کولو نه مخکې ښوونکی حقایق او واقیعتونه ګوري ، خپل زده کوونکي پیژني ، پوهیږي چې زده کوونکي یې

څه اړتیاوې لري ،نو ښوونکی د دغو اړتیاوو
د پوره کولو لپاره تیاری نیسي او هغه په خپل
پلان کې ځایوي او درسي لوازم او وسیلې
برابروي.
۵.ښوونکی باید د تدریس په لازمو او ضروري
تکتیکونو او پرنسیپونو کې وارد وي ترڅو
درسي پلان طرحه په بریالۍ توګه سره سرته
ورسیږي.

د یو ښه درسي پلان اساسي برخې:

په عمومي توګه په یوه درسي پلان کې دغه
لاندې اساسي برخې شاملې دي:
١.هدفونه:
١.الف: اصلي او اساسي هدف
١.ب: عمومي هدفونه

۱.ج: خصوصي هدفونه

۲.درسي مواد
۳.د تدريس لارې چارې او ميتودونه
۴.د درس موضوع
۵.د لوست د تطبيق مرحلې
۵.الف: د نوې لوست د پيل نه مخکې
ټولګي ته په سلام اچولو سره ننوتل ، دزده
کوونکو سره احوال پوښتنه او د ټولګي تنظيم او
حاضري اخيستل.
کورنۍ وظيفه کتل او اصلاح کول، د تير لوست
پوښتنه ، د زوړ او نوي درس ترمينځ اړوندي
ټينګول، دنوي درس معرفي کول او دنوي لوست
پيل کول.

۵ـب: د تدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) دښوونکي او زده کوونکو له خوا

د ښوونکي فعالیتونه:

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱ـلومړی قدم.... ۱ـلومړی
قدم...
۲ـدهم قدم... ۲ـدوهم
قدم...
۳ـدریم قدم... ۳ـدریم
قدم ....

۶ـ د نوي لوست ارزیابي
۷ـنتیجه

۸ـ کورنۍ دنده
۹ـ د پلان تغیر او نوي وړاندیزونه

د هر ښوونکي لپاره د یو درسي پلان په جوړولو کې د پورتنې مطالبو رعایت کول ضروري او لازمي ګڼل کیږي.